МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Фінансовий механізм управління оборотними активами

ПАТ «Київський вітамінний завод»

Виконав: студент 2 курсу, 8.0722-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування освітня програма фінанси і кредит
Григорчук М.Г.
Керівник к.е.н., доцент Горбунова А.В.
Рецензент д.е.н., професор Крилов Д.В.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЛНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Григорчуку Микиті Геннадійовичу

1.Тема роботи: «Фінансовий механізм управління оборотними активами ПАТ «Київський вітамінний завод»
керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 01 травня 2023 року № 651-с.

2.Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2023 року.

3.Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Київський вітамінний завод», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність оборотних коштів підприємства; вивчити теоретичні засади управління оборотними коштами та формування оптимальної їх структури; надати організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПАТ «Київський вітамінний завод»; здійснити оцінку ефективності використання та структури оборотних коштів ПАТ «Київський вітамінний завод»; удосконалити структуру оборотних коштів та розробити шляхи підвищення ефективності їх використання.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 10 рис., 22 табл. і 16 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	8.08.2023 р.	8.08.2023 р.
2	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	11.09.2023 р.	11.09.2023 р.
3	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	02.10.2023 р.	02.10.2023 р.

7. Дата видачі завдання: 20 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.06.2023 р. – 31.07.2023 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2023 р. – 07.08.2023 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	08.08.2023 р. – 10.09.2023 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	11.09.2023 р. – 1.10.2023 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	2.10.2023 р. – 19.10.2023 р.	виконано
6.	Формування висновків	20.10.2023 р. – 1.11.2023 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	2.11.2023 р. – 9.11.2023 р.	виконано
8.	Подання роботу на кафедру	10.11.2023 р.	виконано

Студент _____ М.Г. Григорчук
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А.В. Горбунова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 100 с., 12 рис., 29 табл., 75 джерел, 4 додатки.

Об’єктом дослідження є фінансовий механізм управління оборотними активами ПАТ «Київський вітамінний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів фінансового механізму управління оборотними активами підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового механізму управління оборотними активами підприємства.

В роботі відповідно до поставленої мети було вирішено наступні завдання: розглянуто сутність оборотних активів підприємства; систематизовано оборотні активи за класифікаційними ознаками; проведено комплексне оцінювання фінансового механізму управління оборотними активами підприємства та надано рекомендації щодо його удосконалення.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати: 1) проведено комплексне оцінювання фінансового механізму управління оборотними активами підприємства; 2) запропоновано заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства; 3) удосконалено методику розробки кредитної політики підприємства.

Результати дослідження можуть бути застосовані підприємствами для покращення ефективності використання оборотних активів.

ОБОРОТНІ АКТИВИ, ЗАПАСИ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ГРОШОВІ КОШТИ, ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ

SUMMARY

Qualification work: 100 p., 12 fig., 29 table, 75 references.

The object of the research is the financial mechanism of management of current assets of PJSC «Kyiv Vitamin Factory».

The subject of the study is a set of theoretical, methodical and applied aspects of the financial mechanism of managing the company's current assets.

The purpose of the qualification work is the development of theoretical, methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for improving the financial mechanism of managing the company's current assets.

Research methods: logical generalization, deductive, financial-economic and statistical analysis, comparison, summary, etc.

During the study of the theoretical aspects of the current assets of the enterprise, it was determined that it is appropriate to use the following definition: current assets are the resources of the enterprise in the form of production working capital and circulating capital, the use of which in economic activity during one year or operating cycle should ensure the continuity of the planned process of reproduction. It was revealed that the formation and use of current assets of enterprises has its own specificity, determined by the organizational and methodological foundations of the functioning of business entities.

A comprehensive evaluation of the financial mechanism of managing the current assets of the enterprise was carried out. The results of which indicate that the enterprise has worsened the efficiency of using current assets during the analyzed period. Therefore, it is important to increase the efficiency of the use of working capital to reduce the turnover period of working capital both in the sphere of production and in the sphere of circulation

Measures to optimize the structure of the company's current assets are proposed.

The methodology for developing the company's credit policy has been improved.

The results of the research can be applied by enterprises to improve the efficiency of using current assets.

CURRENT ASSETS, INVENTORIES, RECEIVABLES, CASH, WORKING CAPITAL

ЗМІСТ

ВСТУП……..…..……..... 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ……... 12
1.1 Сутність та класифікація оборотних активів підприємства…….. 12
1.2 Фінансовий механізм управління оборотними активами підприємства……...…..…… 22
1.3 Методичні аспекти оцінки ефективності фінансового механізму управління оборотними активами ……..... 30
2 ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПАТ «КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД»……. 40
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Київський вітамінний завод»……. 40
2.2 Оцінка формування оборотних активів підприємства……..…… 45
2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства. 63
3 УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПАТ «КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД»……. 69
3.1 Оптимізація структури оборотних активів ПАТ «Київський вітамінний завод»……...……..... 69
3.2 Розробка кредитної політики підприємства…… 74
ВИСНОВКИ……..... 88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……..… 94
ДОДАТКИ…….. ……..…… 101

ВСТУП

В економіці України відбуваються трансформаційні процеси, пов’язані з євроінтеграцією, переходом до нових умов функціонування господарюючих суб’єктів. Для кожного підприємства є важливим дослідження зміни зовнішніх факторів, які мають вплив на його діяльність та підвищення ефективності виробничого процесу. Зміни в управлінні, обрання стратегічних орієнтирів для розробки дієвих механізмів підтримки фінансової стабільності неможливо здійснювати без проведення своєчасного дослідження ефективності функціонування підприємства, виявлення резервів.

Одним з важливих факторів, який впливає на економічну ефективність функціонування підприємства, є підходи до управління оборотними активами. Ефективність управління підприємством багато в чому залежить від ефективності використання оборотних активів. Саме внаслідок цього завдання оптимальна структура та величина оборотних коштів грають важливу роль. Оптимізація структури оборотних коштів забезпечить безперервність виробництва, ритмічність реалізації продукції та отримання максимального прибутку. Тобто удосконалення структури оборотних коштів – це актуальне питання для кожного підприємства, рішення якого дозволить значно підвищити його конкурентоспроможність.

Не менш важливим є питання якості їх використання у виробничому процесі, спостереження динаміки коефіцієнтів оборотності, складу та структури дозволяє завчасно виявити напрями щодо підвищення ефективності використання оборотних активів. Актуальності стратегії управління оборотними активами надає безперервність та взаємозалежність ефективності роботи підприємства, динаміки та стану оборотних активів.

Питання формування і кругообігу оборотних коштів були предметом дослідження зарубіжних вчених: Є. Брігхема, К. Ван Хорна Уолша, Е. Хелферта та ін. Значний вклад у вирішення проблеми раціональної організації і оптимізації структури оборотних коштів підприємств, їх

фінансування внесли і вітчизняні вчені: М.Д. Білик, І.О. Бланк, О.В. Виноградова, С.Б. Довбня, Л.А. Костирко, А.А. Мазаракі, А.М. Поддєрьогін та ін.

Однак, попри наявність значної кількості робіт, недостатньо дослідженими залишаються проблеми фінансування оборотних коштів в умовах дефіциту власних ресурсів і складності доступу до зовнішніх фінансових джерел, розробки обґрунтованих оптимальних фінансових нормативів оборотних коштів із врахуванням галузевої специфіки, організації фінансового контролю їх раціонального використання. Актуальність досліджуваної проблеми удосконалення фінансового механізму управління оборотними активами підприємств, її теоретичне і практичне значення обумовили вибір теми роботи, її мету та зміст.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового механізму управління оборотними активами підприємства.

Відповідно до поставленої мети сформовано наступні завдання:

- розглянуто сутність оборотних активів підприємства;
- систематизовано оборотні активи за класифікаційними ознаками;
- досліджено механізм формування та використання оборотних активів підприємства;
- вивчено та систематизовано методичні підходи до аналізу оборотних активів підприємства;
- проведено комплексне оцінювання фінансового механізму управління оборотними активами підприємства;
- запропоновано заходи щодо оптимізації структури оборотних активів підприємства;
- удосконалено методику розробки кредитної політики підприємства.

Об’єктом дослідження є фінансовий механізм управління оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів фінансового механізму управління оборотними активами підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі управління оборотними активами підприємства. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів фінансового механізму; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – оцінювання фінансового механізму управління оборотними активами підприємства; ситуаційного аналізу – при розробці рекомендацій щодо розробки кредитної політики підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані ПАТ «Київський вітамінний завод», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

– удосконалено концептуальний підхід формування кредитної політики підприємств, який, на відміну від існуючого, забезпечує вибір показників кредитоспроможності підприємств-споживачів для обґрунтування ефективного варіанту надання кредиту з передбаченням мотивації працівників відповідних служб за результативність його реалізації.

– дістав подальшого розвитку алгоритм оптимізації структури оборотних активів підприємства на основі коефіцієнту покриття.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють фінансовій службі підприємства поліпшити якість управління оборотними активами.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях: XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави» (Запоріжжя, 2023 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці, у тому числі: 1 стаття і 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та класифікація оборотних активів підприємства

Раціональне використання оборотних активів - найважливіший чинник підвищення ефективності виробництва, тому теоретичне дослідження категорії оборотних активів, розуміння їхньої сутності мають велике практичне значення. При визначені рівня організації оборотних активів слід чітко розібратися з економічною сутністю вживаних у науковій літературі термінів: «оборотний капітал», «оборотні кошти», «оборотні активи».

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі визначення сутності оборотних активів, свідчить, що багато вчених-економістів часто ототожнюють поняття оборотний капітал з оборотними коштами чи оборотними активами.

М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк зазначають що термін «оборотні активи» в економічній теорії має кілька синонімів – оборотні кошти, оборотний капітал, робочий капітал, однак незважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі однаково [1, с. 133].

А. Поддєрьогін надає таке визначення оборотним коштам: «...оборотний капітал (оборотні кошти) – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку» [2, с. 187].

Аналогічне визначення надає проф. С. Покропивний, який визначає, що «...оборотні кошти – це сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу» [3, с. 149].

Ю. Петленко вважає, що особливість обігових коштів полягає у їх двоякій природі. З одного боку, вони виступають у вигляді активів, утілених у

матеріальні цінності, - засоби сфери виробництва і обігу (виробничі запаси; матеріальні цінності; готову продукцію; незавершене виробництво; кошти у касі, на розрахунковому рахунку та інших рахунках банку. З другого боку, обігові кошти виступають у вигляді пасивів, тобто відображають джерела, за рахунок яких вони утворені (власні та залучені) [4, с. 106].

У працях Г.М. Азаренкова зазначено, що «...оборотні кошти – це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди та фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції, які беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість продукції» [5, с. 126].

Український економіст М.Д. Білик надає наступне визначення: «...оборотні активи виробничого підприємства – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їхньої ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями». Також М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька визначають оборотний капітал як «...сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговує господарський процес і повністю використовується протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу» [1, с. 132].

Також таке визначення трактує відомий сучасний економіст І.О. Бланк: «...оборотні (поточні) активи як сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу» [6, с. 62].

Відомі зарубіжні фахівці у галузі фінансового менеджменту Є. Брігхем, Ченг Ф. Лі та Джозеф І. Фіннерті оборотний капітал відносять до інвестування фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей

Так Є. Брігхем зазначає, що: «...оборотний капітал – інвестиція фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні

запаси і рахунки дебіторських заборгованостей» [7, с. 734].

Деякі вчені у своїх роботах зазначають основні відмінності між оборотними коштами і оборотним капіталом таким чином: оборотні кошти характеризують активи підприємства, а капітал – джерело коштів.

Таким чином, вважається доцільним використовувати наступні визначення:

- оборотні активи (кошти) – ресурси підприємства у вигляді виробничих оборотних фондів і фондів обігу, використання яких в господарській діяльності протягом одного року чи операційного циклу повинно забезпечувати безперервність планомірного процесу відтворення;
- оборотний капітал – частина капіталу підприємства у вартісному виразі, що обслуговує сферу виробництва та обігу, перебування якої у постійному русі повинно приводити до отримання економічних вигод у майбутньому.

При цьому слід зазначити, що ці дві категорії треба розглядати у взаємозв'язку та взаємообумовленості – функціонування оборотного капіталу відбувається на основі кругообігу оборотних активів, тобто оборотні активи – це частина активів підприємства, що обслуговують його виробничо-господарську діяльність, а оборотний капітал – це джерело фінансування таких ресурсів.

В процесі дослідження сутності оборотних коштів, як джерела формування оборотних фондів і фондів обігу, необхідно враховувати такі аспекти: юридичний, політекономічний, виробничий, фінансовий і управлінсько-обліковий.

Юридичний аспект оборотних коштів полягає у зв'язку активів з пасивами, тобто моменті передачі прав власності. Так, момент оплати призводить до зміни залишків активів. Частина майна підприємства, що належить конкретному власнику (підприємству або кредитору), – відображається у пасиві, але те, що належить підприємству – в активі.

Слід зазначити, що передача прав власності на активи підприємства

відбувається при здійсненні господарської операції, яку Рональд Коуз, запропонував у якості одиниці економічної діяльності [8, с.42], і яка з рештою становить основу діяльності підприємств. Господарська операція здійснюється у той час, коли дві особи укладають угоду, беручи на себе зобов'язання про обмін товарами чи послугами за гроші.

Зобов'язання – це угода, яка вільно укладається між двома чи більше сторонами для здійснення певної діяльності, що має економічну доцільність. Вони є центром, навколо котрого будуються господарські операції. Зобов'язання, з фінансової точки зору, передбачає обмін ресурсами, які мають грошовий вимір. Окрім того, зобов'язання повинно бути локалізовано у часі, тобто повинні бути момент початку дії зобов'язання і період часу, протягом якого воно діє. І, насамкінець, зобов'язання повинно бути юридично обґрунтованим.

Передача економічної цінності відбувається разом з зобов'язаннями у той час, коли підприємство бере на себе зв'язане угодою зобов'язання. Це означає, що передача вартості відбувається разом з зобов'язаннями. Тобто актив стає власністю замовника після повернення через певний час переданої раніше вартості кредитору.

Політекономічний аспект досліджуваного питання полягає у вивченні продуктивних сил підприємства (активів) та виробничих відносин (пасивів). Як відомо, у будь-якому процесі виробництва беруть участь матеріальні і особисті фактори виробництва – засоби виробництва і люди. Ці фактори утворюють низову ланку суспільного виробництва – підприємство. З матеріально-технічного боку виробничі засоби характеризуються певною структурою, яка залежить від галузі, технічного прогресу і є важливим показником рівня розвитку продуктивних сил суспільства.

Слід зауважити, що утворення та використання оборотних активів підприємств має свою специфіку, зумовлену організаційними та методологічними основами функціонування господарюючих суб'єктів.

Т.Д. Косова, при аналізі класифікації оборотних активів зазначає: «Від правильної класифікації оборотних коштів залежить не лише порядок їх обліку взагалі чи окремого їх складника, а й ефективність управління ними. Науково обґрунтована класифікація, поділ за різними ознаками на групи, дає можливість цілеспрямовано впливати на процеси формування, фінансування та руху оборотних коштів, відокремлювати різноманітні чинники, що визначають розмір, ефективність використання їх складових».

Здійснивши аналіз підходів до класифікації оборотних активів Т.Д. Косова пропонує наступне групування класифікаційних ознак оборотних активів підприємств, наведене на рис. 1.1. [9].

Рисунок 1.1 – Групування оборотних активів виробничо-торгівельних підприємств за класифікаційними ознаками

Перша група класифікаційних ознак оборотних коштів (табл. 1.1), що визначає рівень їх організації, передбачає класифікацію оборотних активів за: сферою функціонування; елементами сфери виробництва; елементами сфери обігу; стадією кругообігу; принципом організації; ступенем використання; рівнем достатності; безперервністю та стабільністю споживання.

Таблиця 1.1 – Організаційна класифікація оборотних активів підприємств

Організаційна класифікація оборотних активів підприємств	
За сферами функціонування	- оборотні активи сфери виробництва - оборотні активи сфери обігу
За елементами сфери виробництва	- виробничі запаси - поточні біологічні активи - незавершене виробництво
За елементами сфери обігу	- готова продукція - товари - векселі одержані - дебіторська заборгованість - поточні фінансові інвестиції - грошові кошти та їх еквіваленти
За стадією кругообігу	- початкові оборотні активи - функціонуючі оборотні активи - накопичені оборотні активи
За принципом організації	- нормовані оборотні активи - ненормовані оборотні активи
За ступенем використання	- оборотні активи постійного використання - оборотні активи мінливого використання - оборотні активи сезонного використання
За рівнем достатності	- надлишкові оборотні активи - оптимальні оборотні активи - дефіцитні оборотні активи
За безперервністю та стабільністю споживання	- регулярно споживані оборотні активи: а) із рівномірними часовими інтервалами б) із нерівномірними часовими інтервалами - дискретно споживані оборотні активи

Друга група ознак (табл. 1.2), що характеризує функціонування оборотних активів, включає наступні класифікаційні ознаки: вид діяльності підприємства; характер участі в операційному процесі; форма функціонування; період функціонування; місце функціонування; характер обслуговування діяльності; строк функціонування.

З огляду на наведену класифікацію оборотних активів пропонується для збільшення ефективності функціонування оборотних активів звернути увагу на поділ оборотних активів на короткострокові, середньострокові та довгострокові.

До третьої групи класифікаційних ознак оборотних коштів (табл. 1.3), що визначає джерела формування оборотних коштів та вартість залучення таких

Таблиця 1.2 – Класифікація оборотних активів підприємства за характером їх функціонування

Функціональна класифікація оборотних активів	
За видом діяльності підприємства	- оборотні активи, які обслуговують операційну діяльність - оборотні активи, які обслуговують інвестиційну діяльність - оборотні активи, які обслуговують фінансову діяльність
За характером участі в операційному процесі	- оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл - оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл
За формою функціонування	- грошові оборотні активи - виробничі оборотні активи - товарні оборотні активи
За періодом функціонування	- постійні оборотні активи - середньо змінні оборотні активи - максимально змінні оборотні активи
За місцем функціонування	- оборотні активи що функціонують у внутрішньому обігу підприємства - оборотні активи, що функціонують за межами підприємства
За характером обслуговування діяльності	- операційні оборотні активи - інвестиційні оборотні активи
За строком функціонування	- короткострокові оборотні активи (1-3 місяця) - середньострокові оборотні активи (3-6 місяців) - довгострокові оборотні активи (6-12 місяців)

джерел, було віднесено класифікацію за: джерелами формування; формою джерел формування; правом власності; характером джерел формування; ступенем інфляційної захищеності; вартістю внутрішнього формування; вартістю зовнішнього залучення оборотних коштів.

Питання визначення вартості залучення ресурсів для формування оборотних активів дуже актуальне. Оскільки для фінансування операційної діяльності підприємства іноді потребують значного залучення додаткових фінансових ресурсів як із зовнішніх, так із внутрішніх джерел. Тому наведена класифікація допоможе ефективно формувати фінансові ресурси з урахуванням кредитних ризиків.

Таблиця 1.3 – Класифікація оборотних активів за джерелами та вартістю їх формування

Класифікація оборотних активів за джерелами та вартістю їх формування	
За джерелами формування	- зовнішні оборотні активи - внутрішні оборотні активи
За формою джерел формування	- власні оборотні активи - стійкі пасиви - залучені кошти - кредити і позички - фінансова допомога
За правом власності	- власні оборотні активи - позичені оборотні активи
За характером джерел формування	- валові оборотні активи - чисті оборотні активи - власні оборотні активи
За ступенем інфляційної захищеності	- оборотні активи, захищені від інфляційного знецінення - оборотні активи, не захищені від інфляційного знецінення
За вартістю внутрішнього формування	- власні оборотні активи, залучення яких не потребує додаткових витрат - власні оборотні активи, залучення яких потребує певних трансакційних витрат
За вартістю зовнішнього залучення	- оборотні активи із мінімальною вартістю - оборотні активи із середньою вартістю - оборотні активи із високою вартістю

Застосування запропонованої класифікації дозволить обирати оптимальне джерело формування оборотних коштів із найменшою вартістю поповнення за рахунок моделювання можливих альтернативних варіантів як внутрішнього формування, так і зовнішнього залучення оборотних коштів.

Четверта група ознак (табл. 1.4), яка характеризує рівень ефективності управління оборотними коштами, передбачає класифікацію оборотних коштів за: рівнем ліквідності, швидкістю обертання; рівнем прибутковості; ступенем ризику авансування; рівнем цінності; рівнем впливу на кінцевий результат; рівнем контролю.

Подібне групування класифікаційних ознак оборотних коштів дозволяє здійснювати всебічний і цілеспрямований вплив на показники ефективності функціонування оборотних коштів і сприяє раціональному управлінню ними в цілому.

Таблиця 1.4 – Класифікація оборотних коштів підприємства за рівнем ефективності їх управління

Класифікація оборотних активів за рівнем ефективності їх управління	
За рівнем ліквідності	- високоліквідні оборотні активи - середньоліквідні оборотні активи - важколіквідні оборотні активи - низьколіквідні оборотні активи
За швидкістю обертання	- оборотні активи високої швидкості обертання - оборотні активи середньої швидкості обертання - оборотні активи низької швидкості обертання
За рівнем прибутковості	- оборотні активи, що приносять прямий прибуток - оборотні активи, що не приносять прямого доходу, але обслуговують виробництво та обіг підприємства - оборотні активи, що приносять збитки
За ступенем ризику авансування	- безризикові оборотні активи - оборотні активи мінімального ризику - оборотні активи середнього ризику - оборотні активи високого ризику - оборотні активи неприпустимого ризику
За рівнем цінності	- оборотні активи мінімально можливої цінності - оборотні активи середньо можливої цінності - оборотні активи потенційно високої можливої цінності
За рівнем впливу на кінцевий результат	- пріоритетні оборотні активи - другорядні оборотні активи - обслуговуючі оборотні активи
За рівнем контролю	- контрольовані оборотні активи - слабо контрольовані оборотні активи

Безпосередньо на ефективність використання оборотних коштів впливає і їхня структура. Збалансована структура оборотних коштів сприяє рівномірному і більш швидкому руху авансованої вартості на усіх стадіях кругообігу, підвищуючи оборотність і рентабельність оборотних коштів.

Співвідношення між окремими елементами оборотних активів залежить від багатьох факторів, але перш за все від характеру і розміру виробництва, системи ведення господарства, виробничого напрямку підприємства, фінансового стану. На рис. 1.2 наведено склад оборотних активів виробничо-торгівельних підприємств.

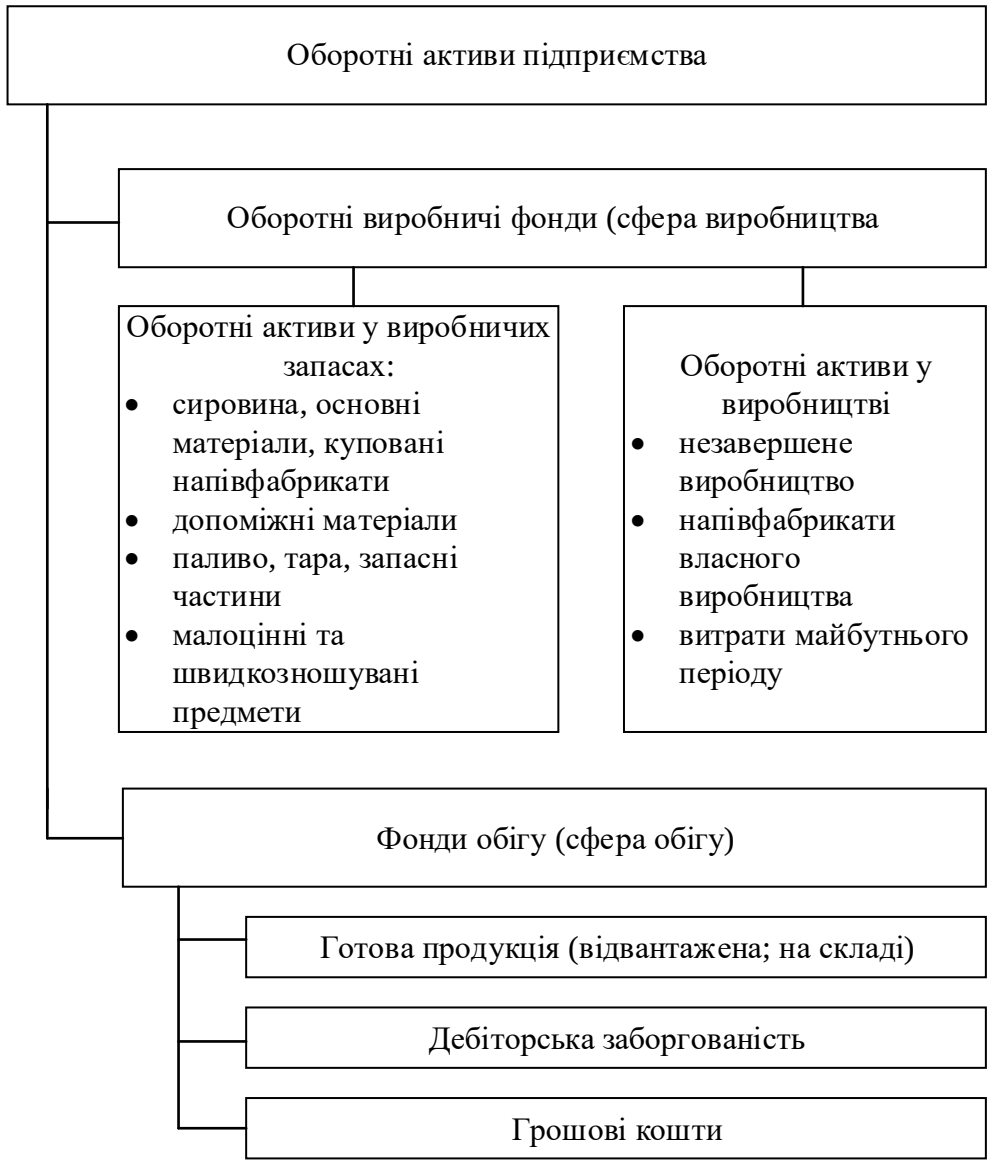

Рисунок 1.2 – Склад оборотних активів виробничо-торгівельних підприємств

Склад та структура оборотних активів визначають фінансовий стан підприємства, який, у свою чергу, впливає на конкурентоспроможність, оскільки виражає здатність підприємства ефективно реагувати на дестабілізуючі дії конкурентів, виконувати свої боргові зобов’язання, підтримувати здатність нарощувати прибутковість бізнесу.

Оборотні активи забезпечують безперервність процесу виробництва, і їм належить особливе місце у структурі підприємства, бо переважно вони зумовлюють стійкий фінансовий стан, кредитоспроможність, інвестиційну принадність суб’єкта господарювання.

Тільки оптимальна забезпеченість оборотними активами приведе до ритмічності та злагодженості роботи, вона виступає однією з найважливіших умов забезпечення інноваційного розвитку, підвищення частки доданої вартості у складі витрат підприємства, поліпшення можливості створювати нові продукти або модифікувати старі згідно з сучасними потребами замовників.

1.2 Фінансовий механізм управління оборотними активами підприємства

В умовах ринкових відносин для забезпечення ефективної господарської діяльності підприємств важливого значення набуває раціональне управління оборотними коштами. Зараз особливої важливості набуває не стільки розробка методів управління окремими елементами оборотних коштів, скільки завдання формування комплексного механізму управління оборотними коштами.

Ефективний механізм управління оборотними коштами підприємств потребує побудови інтегрованої системи, направленої на зіставлення стратегічних, тактичних і оперативних цілей розвитку, а також узгодження фінансової та виробничої політики. Слід зазначити, що ефективне фінансове управління оборотними коштами підприємства – одна з умов подолання незбалансованості їх структури, де ключове місце посідає вирішення проблеми достатності, вироблення механізму планування і поповнення, а також розумного використання.

У зв’язку з цим цікавими є результати дослідження О.О. Носирєва, І.Є. Бабіч та В.О. Попова [10], щодо формування компонентів фінансового механізму управління оборотними активами підприємства. Вони зазначають, що для підвищення ефективності діяльності підприємств, їм необхідно розробляти механізм ефективного формування та використання оборотних активів, який містить мету, принципи, завдання, функції й напрями вдосконалення управління оборотними активами підприємства. Структурну схему цього механізму для промислового підприємства, вони бачать наступним чином – рисунок 1.3.

Рисунок 1.3 – Механізм формування та використання оборотних активів підприємства

Мета формування та використання оборотних активів пов'язана з головною метою підприємства – максимізацією прибутку та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Подібної точки зору дотримуються Блонська В.І. та Афанасьєва В.А. [11], які зазначають, що вирішення основних завдань управління оборотними коштами з використанням ефективних економічних методів управління є одним із основних напрямів максимізації економічних результатів діяльності підприємства і, як наслідок, врахування основних економічних інтересів виконавців та власників.

Фінансові відносини, які виникають у процесі формування та використання оборотних активів, базуються на відповідних принципах. Принципи – це орієнтири, правила, які застосовують при формуванні економічної стратегії управління оборотними активами промислового

підприємства.

Для досягнення основної мети, процес формування та використання оборотних активів повинен бути спрямовано на вирішення завдань, основними з яких є:

– аналіз структури оборотного капіталу, джерел та резервів його формування, оцінка ефективності використання оборотного капіталу;

– удосконалення планування оборотного капіталу;

– забезпечення оптимальної величини оборотного капіталу відповідно до наявного економічного потенціалу підприємству;

– забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням оборотного капіталу підприємства.

Слід зауважити, що різні автори по різному підходять до трактування завдань управління оборотними активами. Так, А.І. Голубко вважає, що управління оборотними активами направлене на вирішення таких завдань:

– формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;

– оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;

– ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб’єкта господарювання;

– формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості [12, с. 31-33].

Відповідно до зазначеної мети та завдань, управління оборотними активами підприємства має здійснюватися за схемою, представленою на рис. 1.4. [13, с. 34].

Для ефективнішого управління усіма оборотними активами вітчизняний вчений О. С. Бондаренко запропонував поділити їх на підрозділи[14, с. 53]:

– дебіторська заборгованість;

– запаси;

– грошові кошти та поточні фінанси.

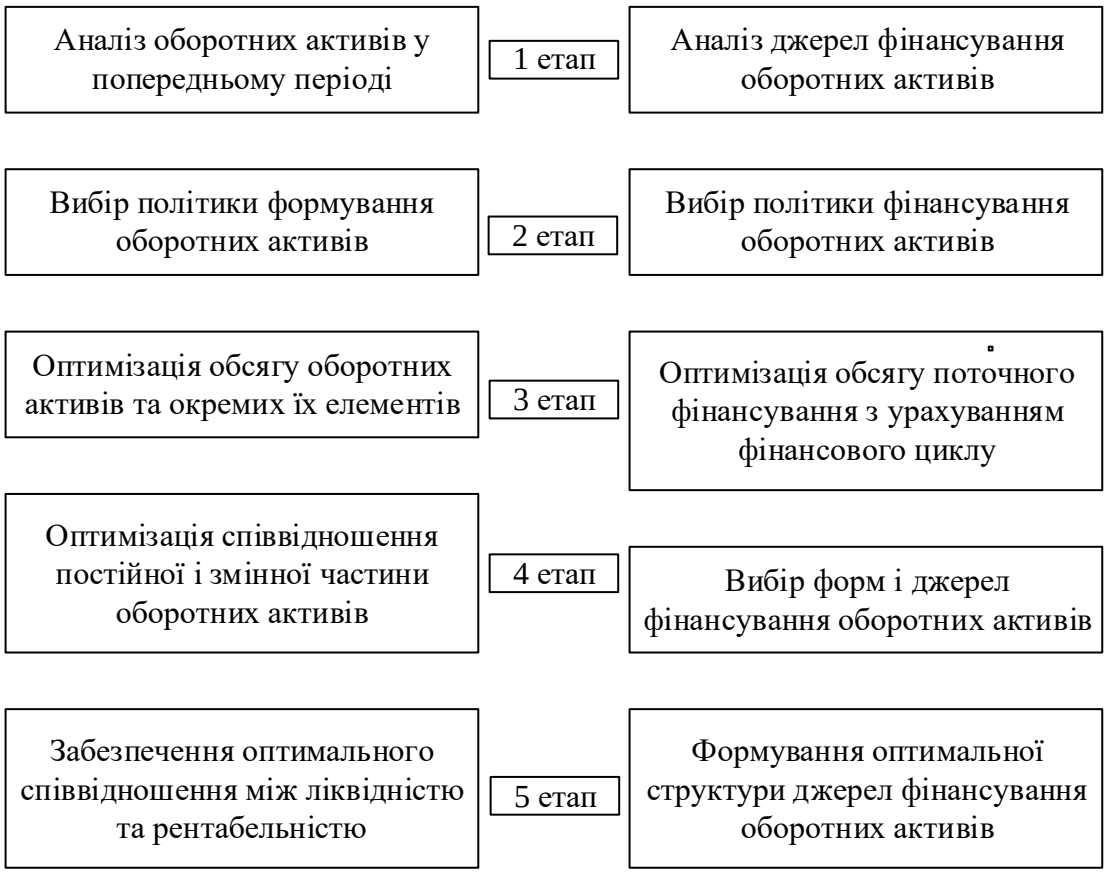

Рисунок 1.4 – Порядок управління оборотними активами підприємства

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю, підприємство має здійснити наступні заходи [15, с. 53]:

1. Здійснити попередню перевірку клієнтів щодо можливості своєчасного погашення ними заборгованості.

2. Сформувати рейтинг кредитоспроможності клієнтів і відмовитися від подальшого співробітництва з клієнтами, які мають низький кредитний рейтинг. При формуванні рейтингу необхідно врахувати такі фактори, що характеризують масштаб співробітництва у минулому, як загальний стаж співробітництва із клієнтом, середньомісячний обсяг продажів або вартість наданих послуг, швидкість обертання дебіторської заборгованості клієнта, суми і терміни простроченої дебіторської заборгованості, оцінку важливості клієнта для організації.

3. Визначити критерії надання кредиту, його граничний розмір, терміни

відстрочки повернення боргу, розмір та порядок надання знижок, форму штрафних санкцій.

4. Класифікувати дебіторську заборгованість за різними ознаками (за боржниками, термінам, підставах виникнення дебіторської заборгованості) з метою визначення для підприємства групи VIP — клієнтів, які забезпечують підприємству найбільший прибуток і втрачати яких небажано; визначення групи неплатників, у яких необхідно вимагати термінового погашення боргу; визначення видів продукції чи наданих послуг, за які найбільш можливо буде виникати заборгованість.

5. Розробити план заходів по роботі з кожним клієнтом з визначенням термінів, відповідальних, оцінки затрат, а також одержаного ефекту.

6. Організувати ведення реєстру дебіторської заборгованості та виокремити прострочену дебіторську заборгованість.

7. Провести реальну оцінку вартості і швидкості обороту дебіторської заборгованості.

8. Встановити зв'язок системи мотивації персоналу з розміром дебіторської заборгованості, а також розробити та затвердити положення про мотивацію по досягнутим результатам.

9. Внести інформацію щодо запланованих сум погашення дебіторської заборгованості до фінансового плану підприємства і здійснити контроль за виконанням.

10. За можливістю, запроваджувати інші сучасні методи управління дебіторською заборгованістю, такі як факторинг, страхування фінансових ризиків, використання оплати векселями [16, с. 215].

11. Запроваджувати політику надання знижок за швидку оплату продукції. Негайне погашення дебіторської заборгованості скоротить суму заборгованості дебіторів [17, с. 198].

Якщо звернути увагу на питання управління дебіторською заборгованістю, то підприємство може досягнути успіхів у зменшенні необхідності в активах. Неадекватний розмір дебіторської заборгованості є недоцільним перерозподілом

капіталу підприємства, високий рівень якої може стати причиною зниження рівня ліквідності або зниження об’ємів виробництва. Для пришвидшення обороту дебіторської заборгованості доцільно проводити програму з надання знижок на оплату товару готівкою, або одразу після його придбання. Проте така програма має право на життя лише у тих компаніях, де є міцні умови та контакти з покупцями, тобто лише з постійними клієнтами, у яких компанія може бути цілком впевнена щодо термінів та сум. Існує метод пришвидшення повернення дебіторської заборгованості як факторинг – реалізація дебіторської заборгованості іншій особі. Проте, цей метод не є традиційним і не популярний у вітчизняній економіці. Причинами цього є високий ризик такої операції, велика маржа за факторингові послуги [12].

Основні етапи управління запасами побудовані таким чином:

- на основі попередніх років проводиться аналіз складу, структури та динаміка загальної величини запасу;
- оптимізація загальної суми і розміру запасів;
- розробка ефективної системи управління і контролем за рухом запасів.

На першому етапі проводиться поточний аналіз загальної величини запасів, який здійснюється на основі фінансової та управлінської звітності, а також враховуються дані складського обліку. Структура запасів досліджується на основі основних видів і груп, з урахуванням впливу сезонних змін на величину запасів.

Після дослідження структури запасів проводиться оцінка ефективності використання запасів на основі показників рентабельності і тривалості обігу [8, с.159-160].

На другому етапі проводиться оптимізація величини запасів. На сьогоднішній день, для ефективного управління запасами на практиці використовується широкий спектр методів планування та оптимізації їх величини.

Основними методами оптимізації товарно-матеріальних запасів є:

1) для запасів сировини і матеріалів:

- нормування запасів;
- визначення оптимального розміру замовлення (модель EOQ);
- контроль запасів методом АВС.

2) незавершене виробництво:

- нормування незавершеного виробництва;
- бюджетування виробництва.

3) запаси готової продукції:

- нормування запасів готової продукції;
- визначення оптимальної партії замовлення готової продукції [18].

Третій етап передбачає розробку ефективної системи управління і контролю за рухом запасів. В загальному розумінні під контролем запасів мається на увазі регулювання рівня запасів з метою виявлення відхилення від норми, і прийняття оперативних рішень по їх усуненню.

За ефективного управління запасами на підприємстві можна досягти зниження операційного циклу, знизити поточні витрати на зберігання оборотних активів і, в свою чергу, вивільнити частину оборотних активів з господарського обороту, що дозволить реінвестувати або перерозподілити їх в інші галузі.

Аналізуючи методи управління грошовими коштами і способи залучення їх в оборот підприємства, можна прийти до висновку, що в національній методології це питання найменш розроблено і потребує удосконалення. Проте, в розвинених країнах існує правило резервування або вкладання тимчасово вивільнених коштів у легкореалізовані цінні папери. Попри усі переваги такого методу, на жаль, він не доступний для вітчизняних виробників через брак надійних цінних паперів в країні та недовіру до фінансового ринку

Із завданням процесу формування та використання оборотного капіталу тісно пов’язані функції, здійснення яких забезпечить реалізацію поставлених завдань. До основних функцій формування та використання оборотних активів відносимо такі:

1) Функції аналізу та прогнозування. Реалізація цих функцій пов’язана зі створенням системи моніторингу фінансово-господарської діяльністю

підприємства, яка, зокрема, здійснює комплексну оцінку стану та ефективності оборотних активів; оцінку впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на зміни оборотних активів; прогнозування динаміки складових оборотних активів.

2) Функція планування. Ґрунтуючись на результатах аналізу та прогнозування, а також ураховуючи визначену мету й завдання, підприємства розробляють короткострокового і середньострокового планів формування й використання оборотних активів, який визначає, чого треба досягти й за допомогою яких важелів.

3) Функція організації. Цю функцію зводять до об’єднання дій, спрямованих на реалізацію програмних заходів щодо формування системи управління оборотним активами при наявності необхідних ресурсів, оптимальної організаційної структури з урахуванням нормативно-правових вимог.

4) Функція мотивації. Ця функція стимулює працівників підприємства до дії для досягнення мети процесу формування та використання оборотних активів.

5) Функція контролю. Реалізація цієї функції пов’язана зі створенням системи постійного внутрішнього контролю за виконанням прийнятих рішень, пов’язаних з процесами формування та використання оборотних активів, а також порівняння досягнутих результатів роботи з планом. Крім цього, необхідно передбачити наявність зовнішнього контролю з боку відповідних уповноважених органів, а також організацію регулярних аудиторських перевірок незалежними аудиторами [19].

Система управління, відповідно до принципу адаптивності, повинна підтримувати зворотний зв'язок, що дозволяє своєчасно реагувати на відхилення від планових показників і приймати управлінські рішення, що дозволяють усунути подібні відхилення.

Зазначимо, що моніторинг, який є ключовим елементом механізму управління оборотними активами підприємства, можна визначити як безперервний системний процес спостереження, збору, аналізу, прогнозування,

інтегральної оцінки кількісної і якісної інформації з використанням сучасних інформаційних систем із метою виявлення тенденцій і розробки стратегії економічного розвитку, підготовки й ухвалення управлінських рішень.

Система моніторингу дозволяє за допомогою інформаційної бази даних підприємства здійснювати аналіз, комплексну оцінку і прогнозування показників, що характеризують оборотні активи підприємства. Інформаційна база даних, в першу чергу, формується за рахунок даних фінансового, податкового та управлінського обліків, а також інформації, отриманої із зовнішніх джерел, яка пов'язана з нормативно-правовим забезпеченням діяльності підприємства і аналітичними і аудиторськими звітами.

1.3 Методичні аспекти оцінки ефективності фінансового механізму управління оборотними активами

Методичні підходи до аналізу оборотних активів, зокрема ефективності фінансового механізму управління ними наявні в працях багатьох авторів.

Теоретичні основи сутності та методики аналізу оборотних активів підприємства в своїх працях вивчали Бланк І. А. [6], Душило А. А. [20], Покропивний О. Ф. [3], Жихарєва В.В. та інші.

Оцінка ефективності фінансового механізму управління оборотними активами необхідна як у процесі формування оборотних активів, так і їх використання. Це досить важливо, оскільки така оцінка дозволяє цілеспрямовано розглядати функціонування оборотних активів як важливої економічної умови успішного розвитку сучасного підприємництва в Україні.

У процесі діагностики оборотних активів варто застосовувати як формалізовані, так і неформалізовані методи.

До формалізованих методів належать: факторний (застосовується у процесі визначення впливу факторів на зміну вартості оборотних активів та ефективності їх використання), математичний (застосовується у процесі використання прийомів елімінування для визначення кількісного впливу

факторів на коефіцієнти оборотності оборотних активів), статистичний (використовується кореляційно-регресійний аналіз для прогнозування майбутніх обсягів оборотних активів та показників ефективності їх використання), стратегічний (АВС-аналіз, бенчмаркінг), фінансово-економічний (розрахунок коефіцієнтів ділової активності), економіко-математичне моделювання (застосовується при побудові моделей планування оборотних активів на основі якісної діагностики їх обсягу та складу).

Неформалізовані методи носять суб'єктивний характер і побудовані на логічному мисленні та творчому підході особи, що здійснює діагностику.

До неформалізованих методів належать експертний, соціологічний, морфологічний, рейтинговий, моніторинг, логічне моделювання, фундаментальний.

Основними джерелами інформації для діагностики оборотних активів є фінансова звітність підприємства (баланс, звіт про фінансові результати, примітки до фінансової звітності) і бухгалтерські документи, у яких відображається надходження та використання (переведення у виробництво) запасів, наявність, списання та погашення дебіторської заборгованості, виписки із банківських рахунків про обсяги коштів. Інформація, відображена у звітності, потребує систематизації за часом і рівнем важливості та достовірності.

У відповідності з основними методологічними підходами до функціонування оборотних активів на підприємствах головними напрямками оцінки ефективності фінансового механізму управління оборотними активами можуть бути:

- оцінка формування оборотних активів;
- оцінка економічної ефективності використання оборотних активів.

Питання аналізу формування та використання оборотних активів розробляли такі вчені як І. Бланк [6], Ю. Брігхем [7], М. Білик [1] та інші. Серед вчених-економістів немає єдиної точки зору з приводу класифікації системи показників, що характеризують формування та використання оборотних коштів

підприємств. При оцінці формування оборотних активів вчені-економісти пропонують застосовувати як абсолютні, так і відносні показники.

Діагностика оборотних активів повинна розпочинатись із аналізу абсолютних розмірів оборотних активів та визначення їх абсолютного і відносного відхилення в динаміці. Для прийняття управлінських рішень найбільш достовірним є проведення аналізу як мінімум за 5 попередніх років.

Важливим аспектом є проведення аналізу структури оборотних активів у динаміці, що дозволяє отримати інформацію про дольову участь абсолютно ліквідних, повільноліквідних та швидколіквідних активів в складі оборотного капіталу. Діагностика змін оборотних активів у динаміці передбачає їх детальний аналіз залежно від розподілу на певні види.

У ході діагностики оборотних активів за їх видами необхідно здійснити їх розподіл, а пізніше в динаміці провести аналіз змін. Це дозволить виявити, яким чином змінився склад оборотних активів, джерела їх формування та визначити, яким чином, це пов’язано з діяльністю господарюючого суб’єкта.

Одним з ключових показників, який свідчить про ефективність формування оборотних активів на підприємстві, є наявність власного оборотного капіталу.

На сьогодні у науковій літературі пропонуються такі методичні підходи щодо алгоритму розрахунку власних оборотних коштів:

1) ВОК = ВК – НА [68], (1.1)

де ВОК – власний оборотний капітал;

ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи.

2) ВОК = ВК + ДЗ – НА [96], (1.2)

де ДЗ – довгострокові зобов’язання.

3) ВОК = ВК + ДЗ + ДМП– НА [65], (1.3)

де ДМП – доходи майбутніх періодів.

4) ВОК = ВК – (НА – ДДЗ) [141], (1.4)

де ДДЗ – довгострокова дебіторська заборгованість.

5) ВОК = ПА – ПЗ [15, 61, 64, 138], (1.5)

де ПА – поточні активи;

ПЗ – поточні зобов’язання.

П’ятий методичний підхід до розрахунку величини власного оборотного капіталу найбільш широко використовується зарубіжними вченими, а тому, на нашу думку, його доцільно запровадити і у вітчизняній практиці фінансово-економічного аналізу. Ми також підтримуємо думку тих вчених, котрі для оцінки якості оборотних активів підприємства пропонують враховувати ступінь ліквідності й фінансового ризику його складових елементів [6, 22, 23], що дозволить сформувати ефективну їх структуру.

Важливим складовим елементом ефективного формування оборотних коштів є науково обґрунтоване їх нормування. Проблемі нормування товарно-матеріальних запасів присвячено низку робіт [24, 25, 26, 27].

Аналіз практики застосування норм свідчить про таке:

- створено основи методології нормування, розроблено понятійний апарат, інструментарій і методичні підходи до нормування запасів і оборотних коштів, вкладених у запаси;

- запропоновано обґрунтований метод агрегації специфікованих норм (обчисленими за окремими марками сировини, матеріалів тощо) у видові (за окремими видами матеріальних ресурсів у цілому по підприємству);

- мали місце певні методичні розбіжності у регламентації способів визначення специфікованих норм запасів на підприємствах різних галузей народного господарства;

- методи обчислення норм запасів, норм і нормативів оборотних коштів були в основному досить спрощені і не враховували всього розмаїття

нормоутворюючих факторів, що визначають умови формування запасів на підприємствах.

Важливе практичне значення для посилення роботи з нормування товарно-матеріальних запасів на державних підприємствах мала постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 19 квітня 1993 р. №279 «Про нормативи запасів товарно-матеріальних цінностей державних підприємств і організацій та джерела їх покриття».

Норми оборотних коштів за їх видами повинні були розроблятися на кожному підприємстві спеціальною комісією, що очолювалася керівником, у відповідності до «Типового порядку визначення норм запасів товарно-матеріальних цінностей», затвердженого Міністерством фінансів і Міністерством економіки України 31.05.1993 р. Проте, дана Постанова, на нашу думку , була необгрунтовано скасована у 2002 році.

Для оцінки ефективності використання оборотних коштів Л. Демчук пропонує використовувати три групи показників: оборотності, віддачі і матеріаломісткості [30, с. 177] .

Професор Г. Кірейцев рекомендує оцінювати ефективність використання оборотних коштів, застосовуючи показники інтенсивності їх використання, віддачі і економії або перевитрати у порівнянні з планом [31, с. 125].

О. Філімоненков для аналізу питання, що досліджується, пропонує використовувати такі показники: фондовіддачі, фондомісткості, прибутковості, оборотності та вивільнення (введення) оборотних коштів [32, с.203]. Класифікація показників, запропонована автором є не досить вдалою. Так, показники фондовіддачі та фондомісткості використовуються при аналізі та оцінці ефективності використання основних виробничих засобів підприємств.

В. Бочаров і В. Леонтьєв окрім зазначених вище показників ефективності використання оборотних коштів відносять ще й такі, які характеризують їх схоронність, дохідність і ліквідність.

Ряд авторів при оцінці ефективності використання оборотних коштів перевагу віддають показникам їх оборотності.

У. Кяран при оцінці ефективності використання оборотних коштів пропонує враховувати фактор їх ліквідності, використовуючи коефіцієнти забезпеченості реалізації робочим капіталом, оборотності робочого капіталу та ліквідності [33, с.134-136], що є досить актуальним в сучасних умовах господарювання.

Н. Погореленко пропонує оцінювати ефективність використання оборотних коштів за допомогою інтегрального показника [34, с. 8]. З приводу методологічного підходу до використання системи показників чи одного інтегрального показника серед науковців немає єдиної точки зору. С. Довбня пропонує результативність діяльності промислових підприємств оцінювати на основі узагальнюючих показників [35].

В дослідженнях Л.М. Драгун запропоновано розподіляти аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства на традиційний аналіз абсолютних і відносних показників та якісний, кількісний і факторний аналіз. Такий підхід до дослідження оборотних активів є найбільш оптимальним, оскільки пропонується оцінка оборотних активів за рахунок різного роду показників, як абсолютних, так і відносних.

За методикою І.О. Бланка [6] запропоновано проводити дослідження оборотних активів за показниками ділової активності, що дозволяє виявити, як швидко обертаються фінансові ресурси підприємства, вкладені в його поточні активи.

І.В. Олександренко [36] вважає, що основними показниками, що відображають ефективність використання оборотних активів, є коефіцієнти ділової активності та рентабельності. Показники ділової активності подано в табл. 1.5.

Окрім показників ділової активності, для оцінки ефективності використання оборотних активів варто розраховувати рентабельність оборотних активів та коефіцієнт ефективності використання оборотних активів.

Таблиця 1.5 – Показники ділової активності підприємства

Назва показника	Порядок розрахунку	Позитивна зміна показника в динаміці
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості оборотних активів	Збільшення
Тривалість одного обороту оборот- них засобів, днів	Відношення часової бази (кількість днів в році, місяці, кварталі) до коефіцієнта оборотності оборотних засобів	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	Відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості запасів	Збільшення
Тривалість одного обороту запасів, днів	Відношення часової бази (кількість днів в році, місяці, кварталі) до коефіцієнта оборотності запасів	Зменшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги	Збільшення
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	Відношення часової бази (кількість днів в році, місяці, кварталі) до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення собівартості реалізованої продукції до серед- ньорічної вартості кредиторської заборгованості за това- ри, роботи і послуги	Збільшення
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	Відношення часової бази (кількість днів в році, місяці, кварталі) до коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення
Тривалість операційного циклу, днів	Сума кількості днів обертання запасів та дебіторської заборгованості	Зменшення
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Відношення середньорічної вартості оборотних активів до чистої виручки від реалізації продукції	Зменшення

Рентабельність оборотних активів характеризує ефективність використання оборотних активів і показує, скільки копійок чистого прибутку за певний період часу отримується на одну гривню вартості оборотних активів. Він розраховується як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборот- них активів, помножене на сто відсотків. Збільшення цього показника відображає зростання ефективності використання оборотного капіталу, тобто збільшується обсяг чистого прибутку на кожну гривню, вкладену в оборотні засоби.

Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів показує, скільки на одну гривню середньорічної вартості нормованих оборотних засобів припадає гривень прибутку від продажу товарної продукції. Він визначається відношенням прибутку від продажу товарної продукції до середньорічної вартості нормованих оборотних активів. Чим більший цей показник, тим ефективніше використовуються оборотні активи підприємства.

На законодавчому рівні також визначені основні показники, за якими здійснюється оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства.

Таким чином, методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [37] передбачено розрахунок показників ефективності формування та використання оборотних активів в складі показників фінансової стійкості. Зокрема, виокремлюють коефіцієнт забезпечення власними засобами; оборотність коштів у розрахунках, обороти; час обороту коштів у розрахунках, днів; оборотність запасів, оборотів; час обороту запасів, днів; час обороту кредиторської заборгованості, днів; тривалість операційного циклу; тривалість фінансового циклу; коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості; оборотність власного капіталу; оборотність сукупного капіталу; коефіцієнт стійкості економічного росту; поточна платоспроможність.

У Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, визначено, що основними показниками, що відображають ефективність використання фінансових ресурсів, вкладених в оборотні активи, є: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, строк погашення кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів.

Отже, класифікація показників формування і використання оборотних активів потребує удосконалення.

На основі проведеного аналізу проблеми, що досліджується, ми пропонуємо таку класифікацію показників оцінки ефективності формування та використання оборотних коштів (рис. 1.5).

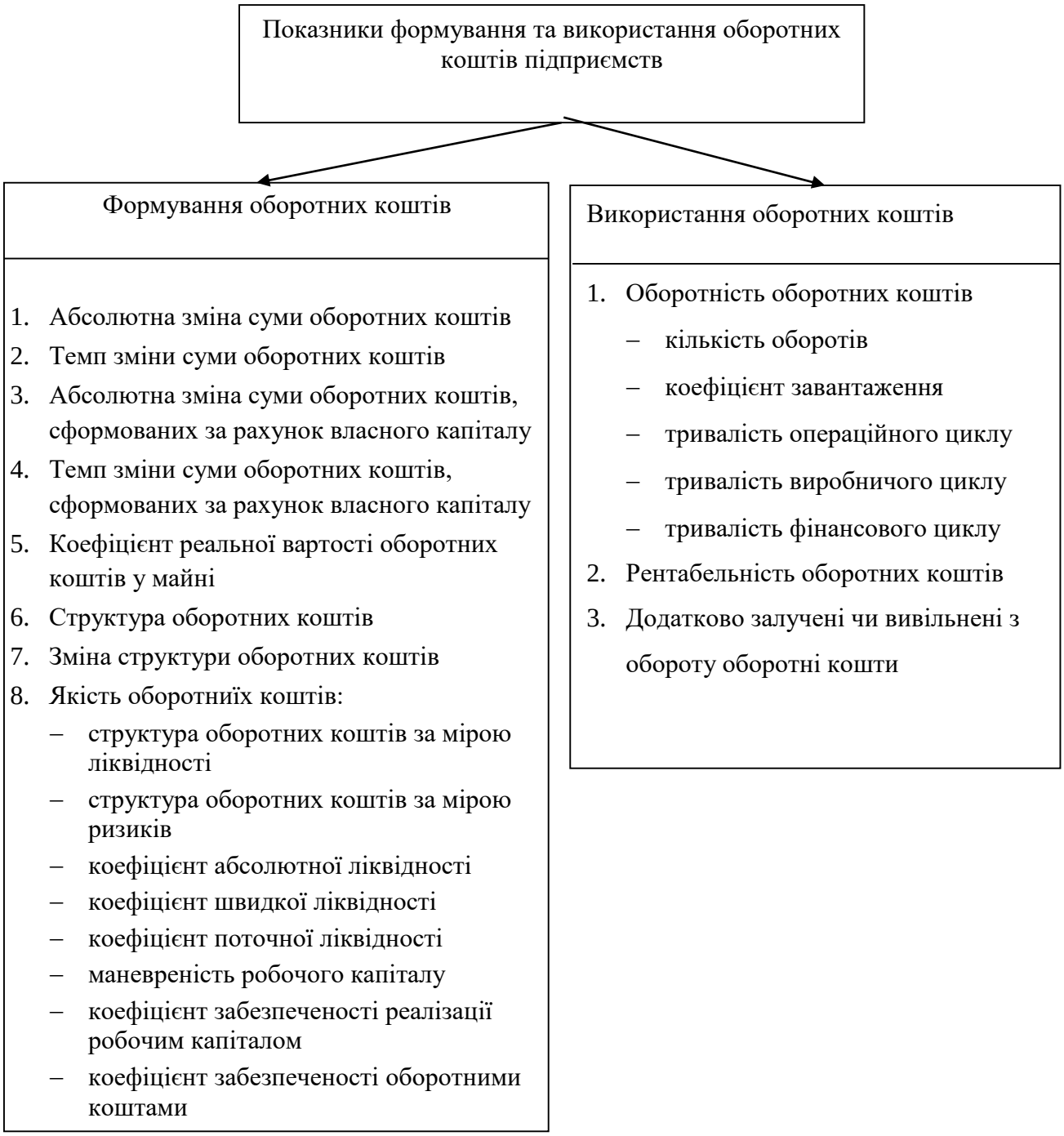

Рисунок 1.5 – Система показників формування та використання оборотних активів підприємства

Отже, запропонована класифікація системи показників дозволить контролювати як формування, так і використання оборотних коштів на підприємстві.

Висновки до розділу 1

У ході дослідження теоретичних аспектів оборотних активів підприємства встановлено відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до їх визначення. На основі критичних поглядів учених щодо з'ясування сутності оборотних активів вважається доцільним використовувати наступні визначення:

- оборотні активи (кошти) – ресурси підприємства у вигляді виробничих оборотних фондів і фондів обігу, використання яких в господарській діяльності протягом одного року чи операційного циклу повинно забезпечувати безперервність планомірного процесу відтворення;
- оборотний капітал – частина капіталу підприємства у вартісному виразі, що обслуговує сферу виробництва та обігу, перебування якої у постійному русі повинно приводити до отримання економічних вигід у майбутньому.

Встановлено, що головною метою фінансового механізму управління оборотними активами підприємства є максимізація прибутку і забезпечення сталого розвитку підприємства. Це досягається через вирішення наступних завдань: аналізу структури оборотних активів та джерел і резервів їх формування, оцінки ефективності використання оборотних активів; удосконалення планування оборотних активів; забезпечення оптимальної величини оборотних активів відповідно до наявного економічного потенціалу підприємства; забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням оборотних активів підприємства.

Для оцінювання ефективності фінансового механізму управління оборотними активами підприємства наведено цілу низку показників. Оцінювання оборотних активів за вищенаведеними показниками дозволить визначити основні проблеми використання та формування оборотних активів підприємства та запропонувати, на основі розрахованих даних, шляхи підвищення ефективності їх використання.

2 ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПАТ «КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Київський вітамінний завод»

Фармацевтичний ринок України в 2022 році характеризувався значним падінням обсягів та зростанням собівартості, спричиненими військовими діями російської федерації проти України, пов'язаними з цим логістичними, енергетичними, міграційними, інфляційними, економічними та соціальними проблемами. Загалом фармринок України у 2022 році скоротився на 29% у натуральному та на 7% у грошовому вираженні.

На падіння ринку суттєво вплинуло зниження доходів населення, міграція населення за кордон та втрата значної кількості складських площ та аптек на тимчасово окупованих територіях та у зонах активних бойових дій. Важливим фактором є також надходження міжнародної медичної гуманітарної допомоги.

Змінилася структура споживання, підвищився попит на препарати від стресу, артеріального тиску та знеболювальні, водночас зменшився продаж профілактичних засобів, відбулося зниження реалізації протизастудних та противірусних препаратів, антитромботичних засобів, що застосовуються при лікуванні COVID-19.

Проте, незважаючи на воєнний стан, в якому жила вся країна, фармацевтичний ринок не стояв на місці. Труднощі підштовхували найбільших вітчизняних виробників до пошуку нових напрямів розвитку.

До кінця року більшість виробників адаптували логістику до воєнних умов. Виробничі процеси, які дуже страждали від перебоїв електропостачання та частих відключень, налагоджені завдяки значним інвестиціям в обладнання в період блекаутів.

Фармацевтичний ринок вистояв і попри негаразди продовжує працювати в кризових умовах, забезпечуючи армію та цивільне населення ліками, налагоджуючи нову складну логістику та вирішуючи виникаючи проблеми.

На сьогоднішній день в Україні функціонує велика кількість суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на виробництво лікарських засобів, зосередимо увагу на діяльності АТ «Київський вітамінний завод», та проаналізуємо фінансовий стан досліджуваного підприємства.

План діяльності АТ «Київський вітамінний завод» на 2022 рік ґрунтувався на засадах діяльності підприємства в умовах воєнного стану, складної ситуації в енергетиці, уповільнення темпів економічного зростання у світі, високої загальносвітової інфляції, враховуючи низьку платоспроможність населення. Діяльність АТ була спрямована на задоволення потреб споживачів, безперебійну роботу виробництва, забезпечення виробничого процесу необхідною сировиною та матеріалами, надійне забезпечення енергоносіями.

Злагоджена робота колективу та раціональний підхід керівництва дали змогу товариству витримати всі випробування 2022 року та залишитись у десятці найкращих виробників на роздрібному фармацевтичному ринку.

АТ «Київський вітамінний завод» — сучасна національна фармацевтична компанія-виробник зі стабільними ринковими позиціями, високопрофесійною командою, широким асортиментом якісної продукції, прозорим і відповідальним ставленням до своїх споживачів та партнерів. Історія АТ «Київський вітамінний завод» є яскравим прикладом багаторічного лідерства у виробництві вітамінів. Місією АТ «Київський вітамінний завод» є забезпечення максимальної доступності якісних і безпечних лікарських засобів, вітамінів для профілактики і лікування широкого спектру захворювань. Компанія використовує всі ресурси і можливості, щоб забезпечити високу якість лікарських засобів, вітамінів, орієнтуючись при цьому на вищі європейські стандарти.

Продуктовий портфель АТ «Київський вітамінний завод» складається із більш ніж 100 лікарських препаратів та 20 дієтичних добавок. На сучасному

етапі основна спеціалізація компанії — виробництво генеричних препаратів, аналогічних за якістю та ефективністю закордонним зразкам, але доступніших за ціною. Якість продуктів, які випускає АТ «Київський вітамінний завод», гарантує використання новітніх технологій, сучасного обладнання і високоякісної сировини від постачальників провідних європейських країн та їхніх дочірніх компаній з Південно-Східної Азії. Розробкою нових препаратів, вибором субстанцій, перевіркою їх якості, первинним контролем та подальшим вдосконаленням продукції займаються висококваліфіковані спеціалісти центральної лабораторії. Гордістю працівників лабораторії є найсучасніше обладнання з Великобританії, Італії та Німеччини (хроматографи, аналітична апаратура, обладнання для виробництва таблеток, драже і капсул), яке дозволяє у повному обсязі проводити численні дослідження та розробки. Продукцію АТ «Київський вітамінний завод» експортують до країн ЄС та Азії (зокрема у Латвію, Молдову, Таджикистан, Казахстан), а для українців продукція доступна по всій території України [18].

Основними досягненнями в 2022 році залишаються, як і в попередніх роках, темпи інноваційного розвитку підприємства. Так за звітний період завершено розробку та зареєстровано 8 нових препаратів, з яких 7 лікарських засобів і 1 дієтична добавка,7 нових продуктів впроваджено у промислове виробництво. Постійно проводяться порівняльні клінічні випробовування та дослідження із біоеквівалентності генерикових препаратів на базі провідних інститутів та спеціалізованих установ в Україні.

За даними діяльності підприємства, складемо таблицю 2.1, у якій представлена інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції АТ «Київський вітамінний завод» за 2021 – 2022 роки.

Проаналізувавши дані таблиці 2.1, можемо зробити висновки, що обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції, у грошовій формі, за 2020 – 2022 рр. дещо знизилися, що є в принципі нормальним явищем, враховуючи те,

Таблиця 2.1 – Обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції АТ «Київський вітамінний завод» за 2021 – 2022 роки

Основний вид продукції	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Обсяг виробництва: у натуральній формі (фізична од. вим.)	77104,12	57072	-20032,12	-26,0
у грошовій формі (тис. грн)	3709630,74	3691972	-17658,74	-0,5
Обсяг реалізованої продукції: у натуральній формі (фізична од. вим.)	68828,8	55153	-13675,8	-19,9
у грошовій формі (тис. грн)	3244507	3086842	-157665,18	-4,9

що підприємство працює в умовах воєнного стану, складної ситуації в енергетиці, уповільнення темпів економічного зростання у світі, високої загальносвітової інфляції, враховуючи низьку платоспроможність населення. У 2022 році спостерігаємо зменшення обсягів реалізованої продукції, у натуральній формі, на 20032,12 тис. грн., або на 26%. Обсяг виробництва, у грошовій формі, зазнав зменшення у 2022 році на 157665,18 тис. грн., або на 4,9%.

За даними звіту про управління підприємством АТ «Київський вітамінний завод» за 2021 – 2022 рр., з метою наглядного представлення інформації, щодо обсягів виробництва та реалізації основних видів продукції, побудуємо діаграму, яка зображена на рисунку 2.1.

Аналізуючи дані фінансової звітності досліджуваного підприємства за 2021 – 2022 рр., складемо таблицю 2.2, у якій представлено інформацію щодо чистих активів підприємства.

Вартість чистих активів акціонерного товариства не менша від статутного капіталу. Зростання чистих активів у динаміці характеризує позитивну тенденцію, свідчить про більш стійкий фінансовий стан підприємства у звітному періоді.

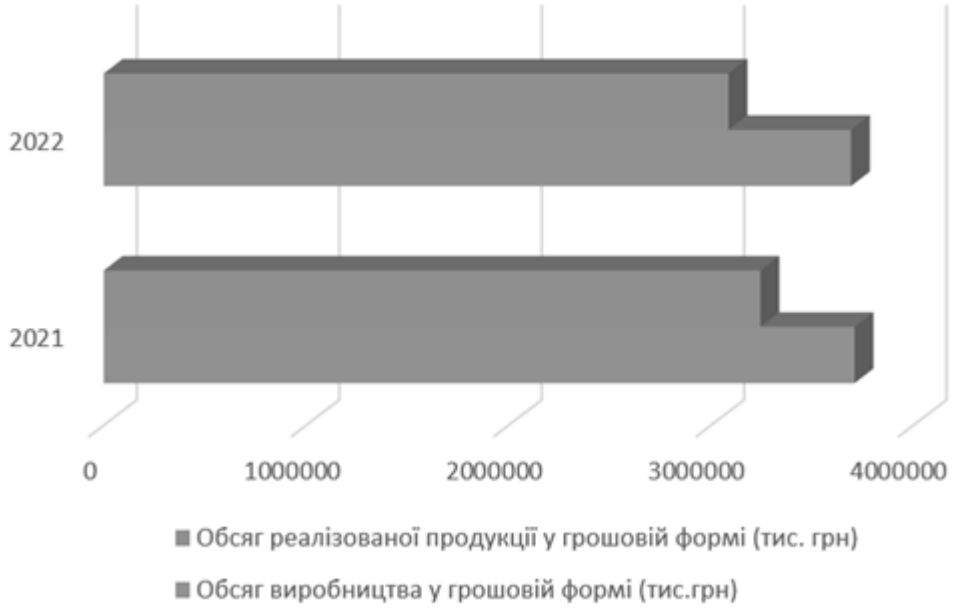

Рисунок 2.1 – Обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції АТ «Київський вітамінний завод» за 2019 – 2021 роки

Таблиця 2.2 – Розрахункова вартість чистих активів АТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022
Розрахункова вартість чистих активів (тис. грн)	1867525	1646918
Статутний капітал (тис. грн).	15368	15368
Скоригований статутний капітал (тис. грн)	15368	15368

Також слід зазначити, що основною метою АТ «Київський вітамінний завод» у відношенні управління власним капіталом є забезпечення стабільної кредитоспроможності та адекватного рівня капіталу для ведення діяльності й максимізації прибутку, а також підтримання оптимальної структури капіталу з метою зниження його вартості. Товариство здійснює контроль за капіталом за допомогою коефіцієнта фінансового важеля, який розраховується шляхом ділення чистої заборгованості на суму власного капіталу та чистої заборгованості. У чисту заборгованість включаються банківські кредити, інші фінансові зобов’язання, комерційна та інша кредиторська заборгованість за вирахуванням грошових коштів та їх еквівалентів.

Станом на 31.12.2022 року власний капітал товариства склав 1867525 тис. грн., чиста заборгованість – 282680 тис. грн., коефіцієнт фінансового важеля склав 13,15 %.

Розглянувши організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного підприємства, проаналізували обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції, дані фінансової звітності, зазначимо, що АТ «Київський вітамінний завод» стабільно відновлює свій виробничий потенціал та активно освоює нові вітчизняні та іноземні ринки.

АТ «Київський вітамінний завод» й надалі планує продовжувати реконструкцію і технічну модернізацію виробництва, закупівлю високопродуктивного обладнання, удосконалення існуючих технологій виробництва, розробку і впровадження у виробництво нових перспективних видів продукції, покращення якості продукції, розширення ринків збуту. Прогнозний показник зростання обсягів реалізації на 2023 рік з урахуванням військового стану в країні очікується на рівні 20 %.

2.2 Оцінка формування оборотних активів підприємства

Ефективність діяльності підприємства багато у чому залежить від розробки і впровадження науково обґрунтованої системи формування оборотних коштів. У її основі знаходяться особливості оборотних коштів, що визначаються їх економічною сутністю. Потреба підприємства в оборотних коштах для фінансування оборотних фондів і фондів обігу залежить від часових параметрів виробничого періоду, сфери обігу та вартостей, які в них знаходяться. Тому фінансові менеджери повинні постійно вирішувати питання: скільки необхідно грошових коштів для здійснення ритмічного процесу виробництва і реалізації продукції і де їх знайти. Виходячи з особливостей функціонування оборотних коштів, у економічній літературі управління ним порівнюється з управлінням часом [38]. Отже, завдання фінансового менеджера полягає у прискоренні руху авансованої вартості оборотних коштів з метою зменшення його потреби і

підвищення рентабельності використання.

Політика управління оборотними коштами, як свідчать дослідження, включає два основних питання [39]: по-перше, який рівень оборотних коштів є найбільшим прийнятним (у цілому і по елементах); по-друге, за рахунок яких джерел можна їх фінансувати?

Стосовно загального рівня оборотних коштів виділяють три альтернативні стратегії (консервативну, помірну і агресивну), які відрізняються лише обсягом оборотних коштів, які фірма вважає за необхідне мати для підтримання заданого рівня виробництва і реалізації продукції [40].

На вибір стратегії інвестицій у оборотні кошти впливають умови господарювання підприємств. Так, в умовах визначеності, коли обсяги реалізації, витрати, період реалізації замовлення, терміни платежів точно відомі, будь-яке підприємство віддало б перевагу підтримувати тільки мінімально необхідний рівень оборотних коштів. Перевищення цього мінімуму призводить до збільшення потреби у зовнішніх джерелах фінансування оборотних коштів без адекватного зростання прибутку. Необґрунтоване скорочення оборотних коштів призводить до уповільнення виплат працівникам, зниження обсягів реалізації та неефективності виробництва з-за браку товарно-матеріальних запасів, що є наслідком надто агресивної політики.

Картина змінюється при появі фактора невизначеності. У цьому випадку підприємству знадобиться мінімально необхідна сума грошових коштів і матеріальних запасів (у залежності від очікуваних виплат, обсягу реалізації, очікуваного часу реалізації замовлення) плюс додаткова сума – страховий запас на випадок непередбачених відхилень від очікуваних величин. Аналогічним чином рівень дебіторської заборгованості, залежить від термінів кредиту, що надається, а найбільш жорсткі терміни кредиту для одного обсягу реалізації забезпечують більш низький рівень дебіторської заборгованості.

Агресивна стратегія формування оборотних коштів передбачає одержання вигоди від відносно меншого обсягу фінансових ресурсів, заморожених в цих активах, разом з тим вона тягне за собою і найбільший ризик. Зворотнє

твердження є правильним для консервативної стратегії.

З точки зору впливу на період обороту грошових коштів агресивна стратегія призводить до прискорення оборотності товарно-матеріальних запасів і дебіторської заборгованості. Отже, результатом її є відносно короткий період обігу грошових коштів.

Одним з важливих завдань аналізу оборотних коштів є визначення їх стану і структури, адже для забезпечення довгострокової виробничої ефективної діяльності підприємству необхідно мати достатній рівень поточних активів для того, щоб бути спроможним покрити поточні зобов'язання і зберегти свою ліквідність та платоспроможність.

Але перш ніж розглядати стан і структури оборотних активів, доцільно розглянути наявність і структуру активів підприємства та місце оборотних активів у цій структурі.

Аналіз динаміки та структури активів підприємства АТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура активів підприємства АТ «Київський вітамінний завод»

Показник	2021		2022		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
Разом активи:	1962234	100	2299951	100	337717	17,2
Необоротні активи	515165	26,3	468763	20,4	-46402	-9,0
Оборотні активи	1447069	73,7	1831188	79,6	384119	26,5
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	2,8		3,9		1,1	

Аналізуючи дані таблиці 2.3 та рисунка 2.2, можна стверджувати, що активи підприємства зросли на 17,2 %. Зростання активів спричинене ростом оборотних активів на 384119 тис. грн. (26,5 %) та зменшенням необоротних активів на -46402 тис.грн (9 %).

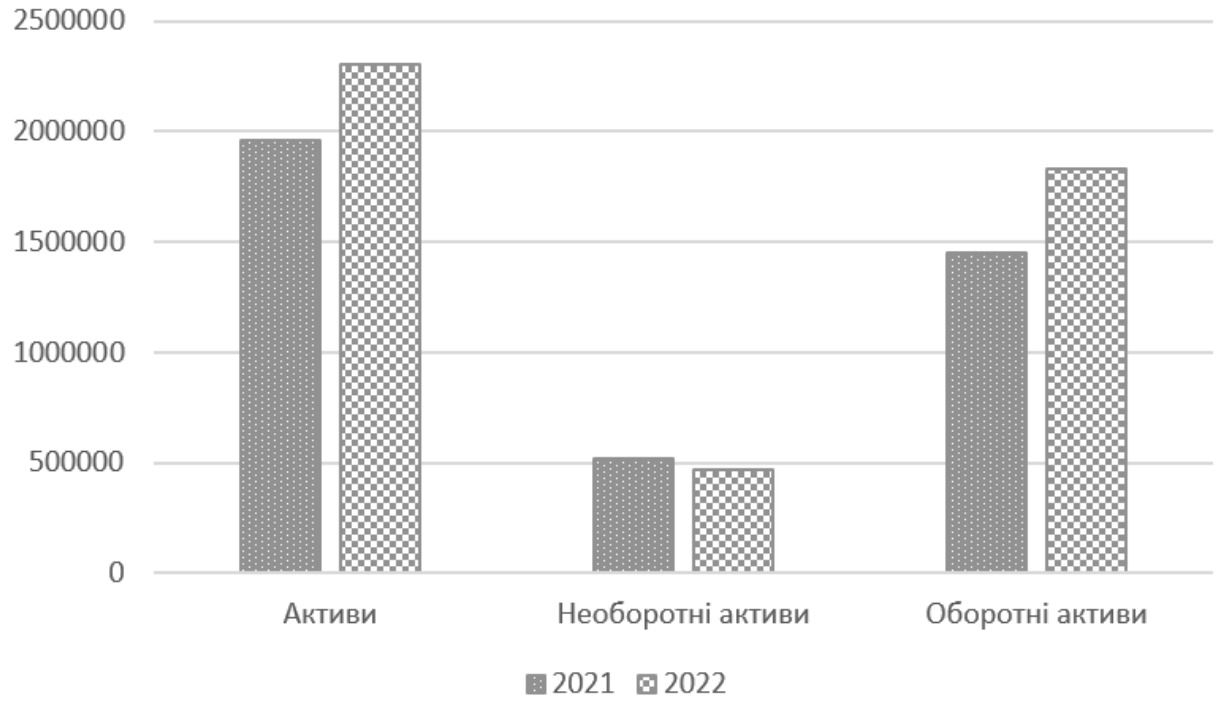

Рисунок 2.2 – Структура активів АТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Аналізуючи структуру активів бачимо, що найбільшу питому вагу займають оборотні активи. На кінець 2022 р. вони складали майже 80 %. Хоча за аналізований період структура активів не суттєво змінилися. Слід зауважити про несприятливі тенденції у структурі активів, так як зменшується питома вага необоротних активів. Підприємству слід звернути увагу на політику управління активами, можливо інвестиційну діяльність для нарощування обсягів необоротних активів і збалансування їх структури. Оскільки підприємство без потужної виробничої бази не здатне випускати конкурентоспроможну продукцію.

Вдосконалення системи управління активами підприємства, зокрема їх формування та використання, набувають особливого значення, оскільки створення та розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання. Під час розроблення фінансової політики підприємства потрібно вибрати таку структуру активів, яка при найнижчій вартості капіталу дасть можливість збільшити ринкову вартість економічної

одиниці. Оптимальною є така структура активів, яка дасть змогу звести до мінімуму середньозважену вартість капіталу і, водночас, підтримати кредитну репутацію підприємства на рівні, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів на прийнятних умовах. Структуру активів підприємства необхідно безпосередньо пов'язувати з мобілізацією капіталу, оскільки це взаємопов'язані та невіддільні категорії. Тобто, можна стверджувати, що управління активами підприємства в значній мірі є управлінням його капіталом, оскільки сформований капітал підприємства завжди інвестується надалі в його активи.

Загалом, політика управління активами підприємства включає управління оборотними і необоротними активами. Головним в управлінні необоротними активами є їх своєчасне оновлення та підвищення ефективності використання. Головним в управлінні оборотними активами є забезпечення безперебійності виробничого процесу, прискорення оборотності активів, забезпечення ліквідності оборотних активів, підвищення рентабельності оборотних активів та мінімізація ризиків і втрат.

Для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно здійснити наступне:

– оптимізувати склад та структуру оборотних активів за допомогою прискорення їх оборотності в цілому та окремих їх елементів зокрема – оптимізувати розмір грошових коштів шляхом проведення постійного контролю за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через забезпечення відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які, при необхідності, можуть швидко трансформуватись у грошові кошти, дасть можливість підтримувати на належному рівні платоспроможність підприємства;

– оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

– оптимізувати структуру товарів шляхом скорочення випуску товарів із

низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність і належний рівень попиту;

– оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків, тощо;

– скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості й некритичного сповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам;

– підвищити рівень рентабельності підприємства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій.

Стан оборотних коштів підприємства характеризується насамперед наявністю їх на певну дату.

Стан оборотних активів та структура їх розміщення на досліджуваному підприємстві подано в табл. 2.4.

Дані таблиці 2.4 свідчать, що за аналізований період сума залишків оборотних активів зросла на 384120 тис. грн або на 26,5 %. Це свідчить про позитивну динаміку формування оборотних коштів, але цей показник потрібно доповнити аналізом динаміки виручки від реалізації продукції.

Також на основі даних табл. 2.4 та рис. 2.3 проаналізуємо розміщення оборотних активів, щодо сфери виробництва та обігу.

Загалом відбулося покращення структури оборотних активів АТ «Київський вітамінний завод». Значно збільшилася частка оборотних активів задіяних у сфері виробництва з 395445 тис. грн до 635282 тис. грн або на 60%, щодо сфери обігу, то вона збільшилися з 1051623 до 1195906 тис. грн, або на 10 %. У сфері виробництва збільшилися всі елементи оборотних активів. У сфері обігу динаміка різна, збільшилися готова продукція, грошові кошти. Особливо позитивною динамікою є зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості з 37,1 до 17,2%.

Таблиця 2.4 – Аналіз структури розміщення оборотних активів АТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показники	2021		2022		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за струк-турою
1. Сфера виробництва, в тому числі:							
– виробничі запаси	355451	24,6	565269	30,9	209818	59,0	6,3
– незавершене виробництво	38897	2,7	64516	3,5	25619	65,9	0,8
– витрати майбутніх періодів	1097	0,1	5497	0,3	4400	401,1	0,2
2. Сфера обігу, в тому числі:							
– готова продукція	438069	30,3	737429	40,3	299360	68,3	10,0
– грошові кошти	67952	4,7	136107	7,4	68155	100,3	2,7
– дебіторська заборгованість	537482	37,1	314747	17,2	-222735	-41,4	-20,0
– товари	8120	0,6	4057	0,2	-4063	-50,0	-0,3
– інші			3566	0,2	3566		0,2
Всього оборотний капітал	1447068	100,0	1831188	100,0	384120	26,5	-

Наявність дебіторської заборгованості є невід'ємним результатом господарської діяльності підприємства, а оптимізація її обсягу – пріоритетним завданням, яке має своєчасно вирішуватись. Розвиток боргових відносин між підприємствами обумовлює необхідність мати ефективні інструменти управління та контролю за їх рівнем і структурою. Управління дебіторською заборгованістю має виражати загальну стратегію розвитку суб'єкта господарювання. При цьому формується перелік рекомендацій та закладається фундамент основних напрямів на виконання певних операцій щодо оптимізації боргів.

Зростання дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити або про таке:

– неефективну кредитну політику підприємства до покупців;

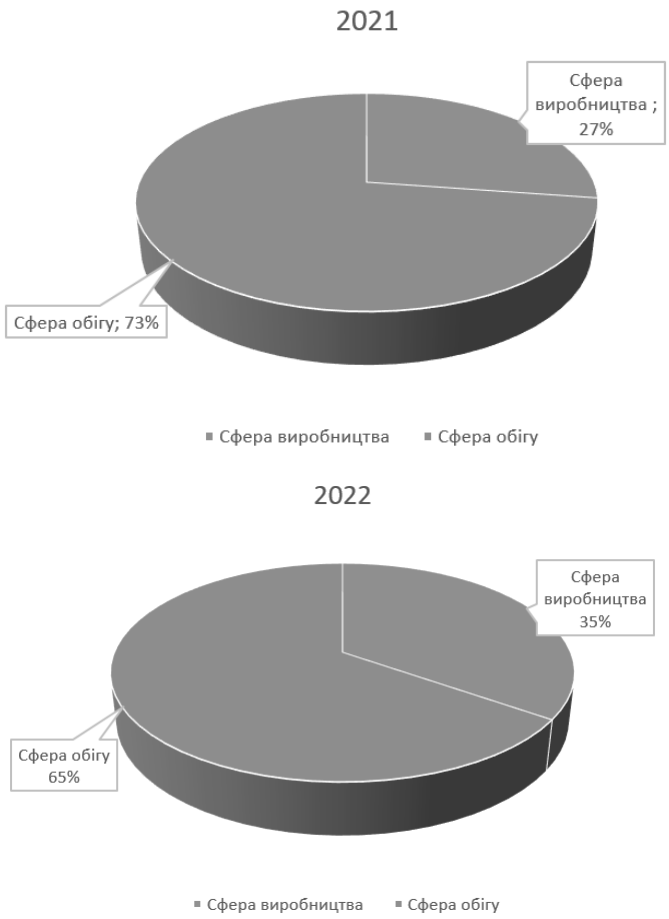

Рисунок 2.3 – Оборотні активи АТ «Київський вітамінний завод» розміщені за сферами виробництва та сферами обігу, 2021-2022 роки.

– про збільшення обсягів реалізації;

– про неплатоспроможність частини покупців;

Проте, зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а зниження позитивно. Необхідно розрізняти нормальну і прострочену заборгованість.

Наявність простроченої створює фінансові труднощі, тому, що підприємство буде відчувати нестачу фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплат заробітної плати. Крім того, заморожування коштів у дебіторській заборгованості призводить до уповільнення оборотності капіталу. Прострочена дебіторська заборгованість означає також зростання ризику непогашення боргів і зменшення прибутку. Тому кожен суб’єкт господарювання

зацікавлений у скороченні термінів погашення належних йому платежів.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства дає можливість визначати її склад та структуру, зміни які відбулися в динаміці за період, що аналізується, також визначити який вплив на ефективність діяльності підприємства вона здійснює, розробити заходи щодо оптимізації величини і частки дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства.

Слід додати, що обсяг дебіторської заборгованості та її динаміка також спричиняють значний вплив на формування джерел фінансування оборотних активів.

Аналіз стану і структури дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод» наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення	
	2021	2022	2021	2022	абсолютне	питомої ваги
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	537482	314747	100	100	-222735	х
1.1.Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	431525	231014	80,3	73,4	-200511	-6,9
1.2.Дебіторська заборгованість за розрахунками:	101357	79942	18,9	25,4	-21415	6,5
– за виданими авансами	53803	41457	10,0	13,2	-12346	0,0
– з бюджетом	47554	38485	8,8	12,2	-9069	3,2
– в тому числі з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
– з нарахованих доходів	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-	-	-
1.3.Інша поточна дебіторська заборгованість	4600	3791	0,9	1,2	-809	0,3

Як свідчать дані табл. 2.5 дебіторська заборгованість ПАТ «Київський вітамінний завод» зменшилася на 222735 тис. грн. Намітилися позитивні зміни у зміні структури дебіторської заборгованості, а саме дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги знизилися на 6,9 п.п. Але все одно залишається на високому рівні 73,4 %, як для виробничого підприємства це високий рівень і свідчить про недосконалу роботу з дебіторами.

Структура дебіторської заборгованості наведена на рис. 2.4 та рис. 2.5.

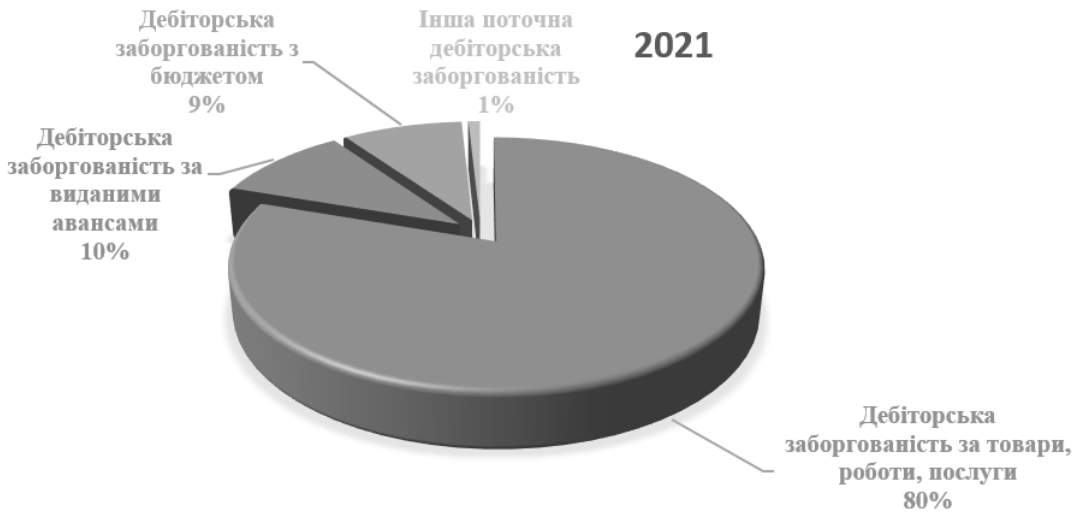

Рисунок 2.4 – Структура дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021 р.

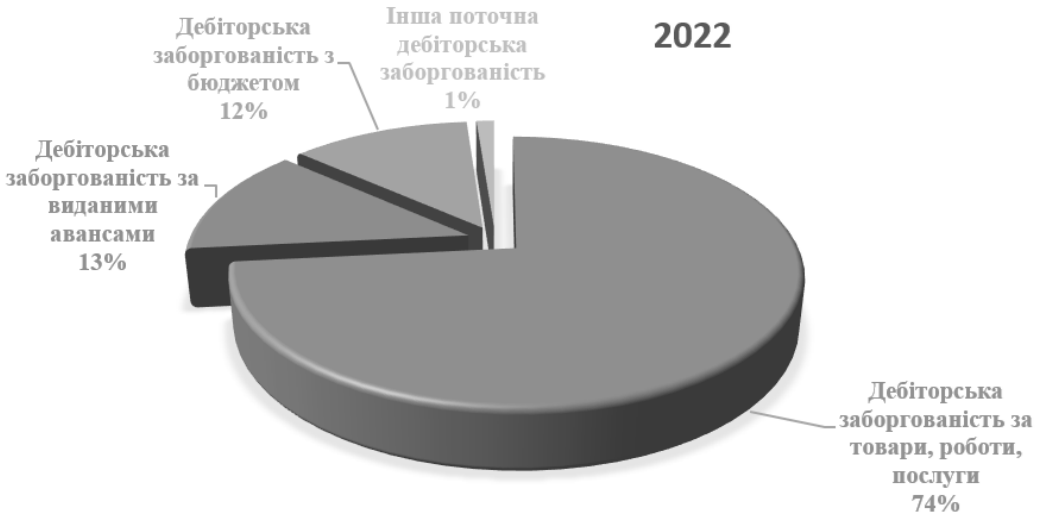

Рисунок 2.5 – Структура дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод», 2022 р.

Для того щоб ефективно використовувати оборотні активи слід застосовувати інструменти аналізу дебіторської заборгованості та з їх допомогою розробляти внутрішньогосподарські стандарти підприємства, де прописувати умови, правила та обмеження щодо термінів та обсягів дебіторської заборгованості.

Як зазначено в ряді навчальної літератури, зростання дебіторської заборгованості не слід відносити до негативних тенденцій у формуванні оборотних активів, не порівнявши її значення з динамікою виручки від реалізації продукції.

Динаміка співвідношення виручки від реалізації, середніх залишків оборотних активів та дебіторської заборгованості наведено на рисунку 2.6.

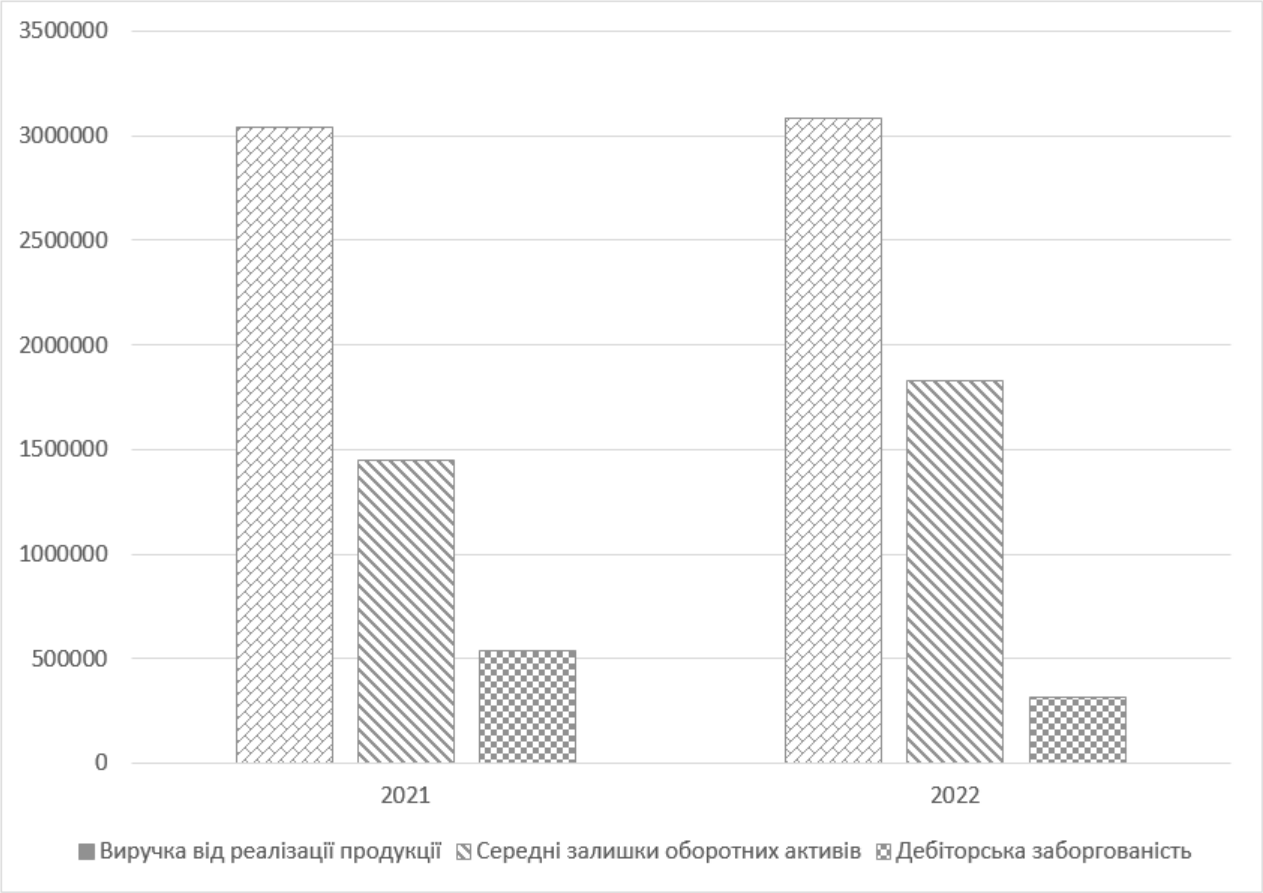

Рисунок 2.6 – Співвідношення виручки від реалізації, середніх залишків оборотних активів та дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Доповнити даний аналіз можна показником оборотності дебіторської заборгованості показує відношення чистого доходу (виручки) від реалізації до середньорічної величини дебіторської заборгованості. Тобто, показує у скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість. Цей показник визначає ефективність кредитного контролю. Кредитного з боку підприємства, адже, даючи товар з відстроченням платежу іншим суб'єктам, підприємство фактично їх кредитує.

Розрахунок даного показника наведений у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка оборотності дебіторської заборгованості ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки, тис. грн.

Показник	2021	2022
Виручка від реалізації продукції	3037919	3086842
Дебіторська заборгованість	537482	314747
Оборотність дебіторської заборгованості	5,65	9,8

Динаміка показника має позитивний момент, а саме оборотність дебіторської заборгованості збільшилася з 5,65 до 9,8 рази, тобто майже у 2 рази. Позитивну динаміку щодо дебіторської заборгованості можна побачити також на рисунку 2,4. Можна сказати, що дебіторська заборгованість може перетворитися на наявні грошові кошти. Таким чином, збільшення оборотності дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів підвищує його ліквідність та платоспроможність.

При функціонуванні підприємства у ринкових умовах господарювання важливо знати не тільки фінансові результати, а й окремо аналізувати ефективність використання грошових коштів за звітний період.

Основною метою аналізу грошових коштів підприємства є оцінка сум і рівня середнього залишку грошових активів з позицій забезпечення платоспроможності підприємства, а також визначення ефективності їх використання. Вихідні дані для аналізу грошових коштів наведені у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Вихідна інформація для аналізу грошових коштів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Стаття	2021	2022
Середній залишок грошових коштів, тис.грн.	308873	618545,5
Середня сума оборотних коштів, тис. грн.	1610105,5	2038451,5
Надходження від реалізації продукції	3201292	3386249
Сума одноденного обороту з реалізації продукції	8892,5	9406,2
Чистий рух коштів від операційної діяльності	77464	152288
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-75980	-101437
Чистий рух коштів від фінансової діяльності		-1389

Розрахуємо показники стану та використання грошових коштів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки на основі вихідних даних представлених у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники стану та використання грошових коштів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Назва показника	2021	2022
Коефіцієнт участі грошових коштів	0,05	0,07
Період обороту грошових коштів, днів	7,64	14,47
Оборотність грошових коштів	47,11	24,88

Результати дослідження показують, що участь грошових коштів в оборотному капіталі підприємства за аналізований період майже не змінилася і становить 5% і 7% відповідно. Про те, чи достатньою є така сума грошових коштів може показати коефіцієнт абсолютно ліквідності (табл. 2.9).

Слід відмітити, що даний коефіцієнт показує, яка частка короткострокових боргових зобов`язань може бути покрита за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів у вигляді ринкових цінних паперів і депозитів, тобто практично абсолютно ліквідними активами. Для багатьох вітчизняних компаній нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно перебувати в межах $К_{ал}$> 0,2-0,5.

Таблиця 2.9 – Аналіз абсолютної ліквідності ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Назва показника	2021	2022
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	67948	136107
Поточні зобов'язання, днів	274629	418786
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,33

Отже, як бачимо з таблиці 2.9 наявна сума грошових коштів у підприємства цілком достатня, оскільки підприємство має показник абсолютної ліквідності, який відповідає нормативному значенню. Навіть за аналізований період було покращення даного показника, він підвищився з 0,25 до 0,33. Така зміна є позитивною для підприємства, вона свідчить про покращення його абсолютної ліквідності та платоспроможності.

Проведений аналіз свідчить про збільшення періоду обороту грошових коштів у 2 рази. Така тенденція є негативною, оскільки свідчить про збільшення періоду витрачання коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію, але з урахуванням попереднього аналізу для підприємства це є не суттєвим, оскільки ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки має оптимальну структуру грошових коштів.

Важливе значення для аналізу процесу формування оборотних активів підприємства має дослідження власних ресурсів як джерела фінансування зазначених коштів.

Власний оборотний капітал – це дуже важлива економічна категорія для кожного підприємства. Його наявність свідчить про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати діяльність.

Деякі автори зазначають, що його можна розглядати як «міру платоспроможності й фінансової стійкості» підприємства, а визначення оптимального його розміру є ключовим аспектом політики формування та використання оборотного капіталу. Показник власного оборотного капіталу є абсолютним і збільшення його обсягу повинне залежати від зростання обсягу

реалізації товарів і швидкості обороту. При відсутності такої залежності неминуче нераціональне використання коштів в обороті.

Динаміку власних оборотних коштів аналізованого підприємства подано в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка формування власних оборотних коштів ПАТ «Київський вітамінний завод», тис. грн.

Показник	2021	2022	Темп приросту, %
Оборотні кошти	1447068	1831188	26,5
Поточні зобов'язання	274629	418786	52,5
Власні оборотні кошти	1172439	1412402	20,5

Наявність достатньої суми власних оборотних коштів є позитивним явищем і означає, що підприємство може розпоряджатися цією сумою оборотних коштів на свій власний розсуд без ризику невиконання перед кредиторами своїх поточних зобов'язань. Якщо ж власні оборотні кошти від'ємні, то це означає, що підприємство неспроможне навіть покрити поточні зобов'язання і така тенденція призводить до кризового розвитку. Брак власних оборотних коштів призводить до вимушеного зростання обсягу залучених коштів, зокрема, кредиторської заборгованості.

Також даний показник є своєрідним виміром ризику політики фінансування оборотних активів підприємства, бо відображає здатність підприємства, за умови вилучення капіталу для погашення короткотермінової заборгованості, продовжувати нормальну роботу. Досить часто його пов’язують з показниками ліквідності, які надають глибоку характеристику фінансового стану та дозволяють оцінити ефективність політики формування капіталу.

Як бачимо з таблиці 2.5 ПАТ «Київський вітамінний завод» збільшив суму оборотних активів, що фінансуються за рахунок власного капіталу, що є безперечно позитивним явищем. Також на рисунку 2.5 наочно видно, що обороні активі більшою частиною профінансовані за рахунок власних джерел фінансування.

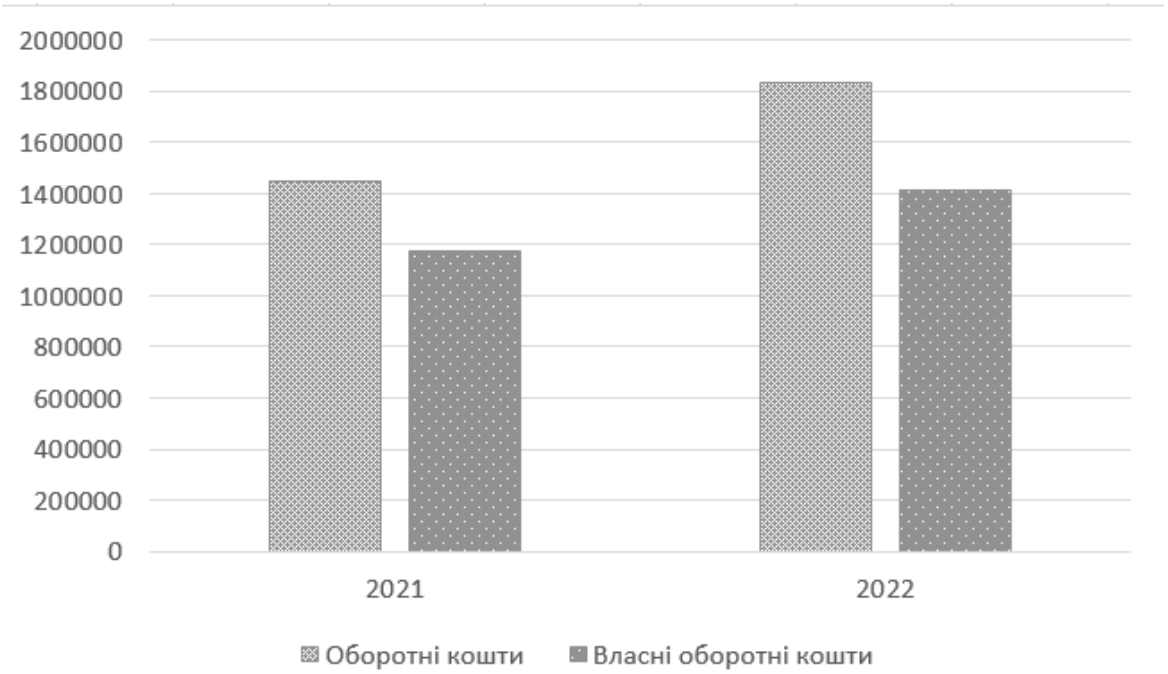

Рисунок 2.7 – Стан власних оборотних коштів ПАТ «Київський вітамінний завод»

Як ми з'ясували, підприємство має достатній рівень власних оборотних коштів. Але крім аналізу зазначеного показника деякі дослідники рекомендують аналізувати джерел формування оборотних активів за пасивом балансу. Отже доповнимо наш аналіз та визначимо стратегію фінансування оборотних активів ПАТ «Київський вітамінний завод» на основі даних таблиці 2.6.

Таблиця 2.11 – Структура джерел фінансування діяльності ПАТ «Київський вітамінний завод», тис. грн.

Пасиви підприємства	2021		2022		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне, +/-	Темп приросту, %
1.Власний капітал	1646918	83,9	1867525	81,2	220607	13,4
2.Короткострокові зобов'язання	274629	14,0	418786	18,2	144157	52,5
3.Довгострокові зобов'язання	40687	2,1	13640	0,6	-27047	-66,5
4.Загальна сума пасивів	1962234	100	2299951	100	337717	17,2

За даними таблиці 2.11 можна підсумувати, що підприємство фінансує

свою діяльність в основному за рахунок власного капіталу. Власний капітал становить більше 80%, і хоча за аналізований період в структурі джерел фінансування він дещо знизився з 83,9 % до 81,2 %, але це ніяк негативно не вплинуло на фінансову стійкість підприємства.

Тобто ми можемо зробити висновок, що ПАТ «Київський вітамінний завод» має власний капітал, який Забезпечує його життєдіяльність, воно є краще захищеним від впливу загрозливих факторів в разі, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки підприємства. Розмір власного капіталу безпосередньо впливає на рівень залежності підприємства від кредиторів, позичальників та інших фінансових установ, у яких підприємство позичало кошти. Як уже зазначалося, аналізоване підприємство має високий ступінь фінансової незалежності.

Щодо позикового капіталу, то ПАТ «Київський вітамінний завод» використовує переважно поточні зобов'язання, питома вага довгострокових зобов'язань становить менше 1 %. Хоча темп приросту поточних зобов'язань склав 52,5%, в структурі вони виросли лише на 4 %.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що підприємство дотримувалось консервативної стратегії формування фінансових ресурсів (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Підходи до фінансування оборотного капіталу підприємства

Вид капіталу	Підхід до фінансування капіталу		
	агресивний	помірний	консервативний
Необоротний	40 % - ДЗ; 60 % - ВК	20 % - ДЗ; 80 % - ВК	10 % - ДЗ; 90 % - ВК
Постійний оборотний	50 % - ДЗ; 50 % - ВК	25 % - ДЗ; 75 % - ВК	100 % - ВК
Змінний оборотний	100 % - КЗ	100 % - КЗ	50 % - ВК; 50 % - КЗ

Примітка. ДЗ - довгострокові зобов'язання; ВК - власний капітал; КЗ - короткострокові зобов'язання.

Так використовуючи класифікацію підходів фінансування оборотного капіталу порахуємо фінансування активів, яке використовує ПАТ «Київський

вітамінний завод», тис. грн.

Таблиця 2.13 – Фінансування оборотного капіталу ПАТ «Київський вітамінний завод»

Елементи фінансування	Джерела фінансування	
	2021	2022
Необоротний капітал	2 % - ДЗ; 98 % - ВК	0,6 % - ДЗ; 99,4 % - ВК
Постійний оборотний	100 % - ВК	100 % - ВК
Змінний оборотний	81 % - ВК; 19 % - КЗ	77,1 % - ВК; 12,9 % - КЗ

Отже, постійний оборотний капітал підприємство упродовж досліджуваного періоду фінансувало 100 % за рахунок власного капіталу.

Фінансування змінного оборотного капіталу відбувалося більшою мірою за рахунок власних коштів, що складає 81% % та 77,1% відповідно, та за рахунок короткострокових зобов'язань у меншій мірі, що складає 19 та 12,9% відповідно. Таким чином, можна зробити висновок, що такий тип фінансування оборотного капіталу є характерним для консервативної політики фінансування.

Таким чином, проведений аналіз формування оборотних активів досліджуваного підприємства дає змогу зробити наступні висновки:

- сума середньорічних залишків оборотних активів зросла, що сприяло нарощуванню обсягів виробництва і реалізації продукції.

- динаміка структури оборотних коштів коливається не суттєво, що свідчить про стабільність виробництва і реалізації продукції, хоча сама структура не оптимальна, так як питома вага сфери обігу занадто висока, але намітилася позитивна тенденція зміни даного показника;

- у структурі джерел фінансування оборотних активів переважають власні кошти, що свідчить про незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства

Проблема поліпшення використання оборотних активів підприємств у сучасних умовах господарювання є досить актуальною. З нею пов’язано нарощування обсягів виробництва продукції, підвищення її конкурентоспроможності, рентабельності, прискорення економічного зростання. Інтереси підприємств вимагають повної відповідальності за результати своєї виробничо-фінансової діяльності. Оскільки фінансовий стан підприємств знаходиться у прямій залежності від стану оборотних активів передбачає порівняння витрат з результатами господарської діяльності, підприємства зацікавлені у раціональній організації оборотних активів – організації їх руху з мінімально можливою сумою для одержання найбільшого економічного ефекту.

Проблема підвищення ефективності використання оборотних коштів у сучасних умовах може бути вирішена тільки з застосуванням комплексного, системного підходу, з урахуванням особливостей руху оборотних активів на всіх стадіях кругообігу.

Слід зазначити, що ефективність використання оборотних активів безпосередньо пов’язана з ефективністю використання інших факторів виробництва. Взагалі, можна відмітити, що максимальна величина ефективності досягається у тому випадку, коли відсутні простої всіх факторів виробництва у процесі їх взаємодії і можливість прискорення кругообігу окремого взятого з них призводить до зменшення ефективності використання хоча б одного з інших.

Дослідження ефективності використання оборотних активів передбачає аналіз показників їх оборотності, тривалості виробничого і фінансового циклів та їх складових елементів, рентабельності та ін., а також виявлення і дослідження факторів, що впливають на зміну вказаних показників, і розробку пропозицій щодо поліпшення використання оборотних коштів підприємств.

Важливе значення для підвищення ефективності використання оборотних

активів має скорочення терміну оборотності оборотних коштів як у сфері виробництва, так і сфері обігу. Динаміка оборотності оборотних активів у сфері виробництва і сфері обігу на досліджуваному підприємстві подана в табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Динаміка терміну обороту оборотних активів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1. Середня вартість оборотних активів, тис. грн	1447068	1831188	384120	26,5
2. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	3037919	3086842	48923	1,6
3. Термін обороту оборотних активів, днів (1*365/2)	173,9	216,5	42,7	24,5

Як видно з таблиці, що підприємство за аналізований період погіршило ефективність використання оборотних активів за показником терміну обороту оборотних активів. Даний показник збільшився на 42,7 дні, або на 24,5%. Це свідчить про необхідність збільшення витрат на фінансування оборотних активів. Підприємству слід проаналізувати фактори, що вплинули на такий результат і вжити заходи до їх усунення. Оскільки прискорення оборотності оборотних коштів дозволяє здійснювати виробництво продукції з найменшими витратами праці та коштів. Прискорення оборотності оборотних коштів має важливе значення для кожного підприємства тому, що дозволяє вивільнити оборотні кошти з обігу, спрямувати їх на інші не менш важливі цілі та скоротити потребу в залучених коштах.

Близькими за змістом до термінів обороту є коефіцієнти оборотності і завантаження (табл. 2.15).

Як видно з даної таблиці коефіцієнт оборотності у 2022 році зменшився на 0,414 порівняно з 2022роком або на 19,7 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про зниження ефективності використання оборотних активів.

Таблиця 2.15 – Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1. Середня вартість оборотних активів, тис. грн	1447068	1831188	384120	26,5
2. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	3037919	3086842	48923	1,6
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	206418	301389	94971	46,0
4. Коефіцієнт оборотності (2/1)	2,099	1,685	-0,414	-19,7
5. Коефіцієнт завантаження (1/2)	0,476	0,593	0,117	24,5
6. Коефіцієнт ефективності (3/1)	0,142	0,164	0,022	15,4

Тобто протягом року оборотні активи проходять повний кругообіг 4,49 разів. Зниження коефіцієнта оборотності свідчить про те, що на підприємстві зменшується випуск продукції на 1 грн. оборотних коштів або що на цей же обсяг продукції вимагається витрачати більшу суму оборотних коштів.

Спостерігається зниження ефективності використання оборотних коштів, зменшуються можливості випуску додаткової продукції, адже для виготовлення одиниці продукції потребується більше оборотних коштів.

Важливе значення для підвищення ефективності використання оборотних коштів має скорочення терміну оборотності оборотних коштів як у сфері виробництва, так і сфері обігу. Динаміка оборотності оборотних коштів у сфері виробництва і сфері обігу на досліджуваних підприємствах подана в табл. 2.16.

Як свідчать дані, термін обороту оборотних активів на ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки збільшився, як у сфері виробництва, так і у сфері обігу. І це є логічно, оскільки, як бачимо з попередньої таблиці, коефіцієнт оборотності знизився на 19,7%.

З таблиці 2.9. бачимо, що термін обороту оборотних активів у сфері виробництва збільшився на 58,1%, а у сфері обігу на 11,9 %. Тобто менеджменту

підприємства слід звернути увагу на організацію товарно-матеріальних запасів підприємства і можливі варіанти їх оптимізації.

Таблиця 2.16 – Динаміка оборотності оборотних активів у сферах виробництва й обігу ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1. Середня вартість оборотних активів у сфері виробництва, тис. грн	395445	635282,0	239837	60,6
2. Середня вартість оборотних активів у сфері обігу, тис. грн	1051623	1195906	144283	13,7
3. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	3037919	3086842	48923	1,6
3. Термін обороту оборотних активів у сфері виробництва, днів (1*365/3)	47,5	75,1	27,6	58,1
4. Термін обороту оборотних активів у сфері обігу, днів (2*365/3)	126,4	141,4	15,1	11,9

Виходячи з отриманих результатів аналізу таблиці 2.9., доповнимо аналіз ефективності використання оборотних активів аналізом тривалості обороту товарно-матеріальних запасів. Даний аналіз складається з аналізу трьох складових елементів: тривалості обороту виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів. Динаміка цих показників подана в табл. 2.17.

Як бачимо з проведеного аналізу, що найбільшої уваги потребують такі статті товарно-матеріальних запасів, як виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукція. Так, тривалість обороту виробничих запасів збільшилася на 47,6 днів (або на 60,5%), незавершеного виробництва на 5,8 днів (або 67,4%) та готової продукції на 67,8 дні (або 69,9%).

Таблиця 2.17 – Динаміка оборотності товарно-матеріальних запасів ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки

Показники	Рік	Виробничі запаси	Незавершене виробництво	Готова продукція	Товари
1. Середні залишки запасів,тис. грн.	2021	355451	38897	438069	8120
	2022	565269	64516	737429	4057
2. Собівартість продукції	2021	1647270			
	2022	1632581			
Тривалість обороту (2/1*365)	2021	78,8	8,6	97,1	1,8
	2022	126,4	14,4	164,9	0,9
Абсолютне відхилення	2022/ 2021	47,6	5,8	67,8	-0,9
Відносне відхилення	2022/ 2021	60,5	67,4	69,9	-49,6

Висновки до розділу 2

Отже, у ході діагностики фінансового механізму правління оборотними активами ПАТ «Київський вітамінний завод» встановлено:

- сума залишків оборотних активів зросла на 384120 тис. грн або на 26,5 %. Це свідчить про позитивну динаміку формування оборотних коштів;

- - динаміка структури оборотних коштів коливається не суттєво, що свідчить про стабільність виробництва і реалізації продукції, хоча сама структура не оптимальна, так як питома вага сфери обігу занадто висока, але намітилася позитивна тенденція зміни даного показника;

- дебіторська заборгованість ПАТ «Київський вітамінний завод» зменшилася на 222735 тис. грн. Намітилися позитивні зміни у зміні структури дебіторської заборгованості, а саме дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги знизилися на 6,9 п.п. Але все одно залишається на високому рівні 73,4 %, як для виробничого підприємства це високий рівень і свідчить про недосконалу роботу з дебіторами;

- - у структурі джерел фінансування оборотних активів переважають власні кошти, що свідчить про незалежність від зовнішніх джерел фінансування;

- постійний оборотний капітал підприємство фінансувало 100 % за рахунок власного капіталу. Фінансування змінного оборотного капіталу відбувалося більшою мірою за рахунок власних коштів, меншою за рахунок короткострокових зобов'язань, що є характерним для консервативної політики фінансування активів.

- щодо показників ефективності використання оборотних активів то, є певні негативні тенденції, були спричинені зростанням середніх залишків виробничих запасів, незавершеного виробництва і готової продукції і це перешкоджало зміцненню позитивної динаміки нарощування темпів оборотності товарно-матеріальних запасів.

- підприємство за аналізований період погіршило ефективність використання оборотних активів за показником терміну обороту оборотних активів. Даний показник збільшився на 42,7 дні, або на 24,5%. Це свідчить про необхідність збільшення витрат на фінансування оборотних активів. Термін обороту оборотних активів на ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки збільшився, як у сфері виробництва, так і у сфері обігу.

- проведений аналіз тривалості обороту виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів показав, що найбільшої уваги потребують такі статті товарно-матеріальних запасів, як виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукція. Так, тривалість обороту виробничих запасів збільшилася на 47,6 днів (або на 60,5%), незавершеного виробництва на 5,8 днів (або 67,4%) та готової продукції на 67,8 дні (або 69,9%).

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПАТ «КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД»

3.1 Оптимізація структури оборотних активів ПАТ «Київський вітамінний завод»

Невід’ємною складовою процесу управління оборотними активами є побудова оптимальної їх структури, за якої підприємство буде платоспроможним.

Оптимізація оборотних активів передбачає оптимізацію співвідношення трьох основних видів оборотних активів – суми запасів товарно-матеріальних цінностей; суми дебіторської заборгованості; суми грошових активів. Також, слід відмітити, що вона передбачає такий вид співвідношення елементів оборотного капіталу, який би усував проблеми із платоспроможністю на основі критеріїв, що рекомендуються, (нормативів). У зв'язку із цим даний процес можна віднести до рушійних сил, що впливають на стратегічну поведінку підприємства [40].

Часом у підприємств структура оборотних активів відрізняється від закладеної в нормальні рівні коефіцієнтів платоспроможності. Морозова В.Л. вважає, що в цьому випадку у фірми є деякі проблеми, але сама по собі нестандартна структура активів не є ознакою неблагополуччя. З погляду М.Н. Крейніної, характер діяльності фірми, умови розрахунків із дебіторами, стан запасів та інші неназвані обставини можуть спричинити зміни конкурентного положення підприємства на ринку, яке лояльне до споживачів продукції, у зв'язку з бажанням утримати ринкову частку. Необхідність забезпечення страхового запасу ресурсів в умовах інфляційної економіки й структурної кризи галузей, що є кооперaційним елементом у системі відтворення, забезпечить ринкову життєздатність підприємства й відіб'ється на значеннях

коефіцієнтів ліквідності.

Ризиковий характер діяльності змушує підприємство здійснювати управління діяльністю в короткостроковій перспективі, зумовлюючи використання показників ліквідності. Для внутрішньої оцінки платоспроможності самим підприємством можна розрахувати яка частина боргів покривається за рахунок того чи іншого елемента оборотних активів, але важливішим є знання того, що загальна величина оборотних активів перевищує поточні зобов’язання.

З трьох коефіцієнтів платоспроможності дійсно діючим є загальний коефіцієнт покриття. Даний коефіцієнт є найбільш використовуваним. Основні причини широкого застосування коефіцієнта покриття такі:

– він визначає ступінь, у якому оборотні активи покривають поточні зобов'язання. Чим більшою є величина поточних активів стосовно поточних пасивів, тим більша впевненість, що ці пасиви можуть бути оплачені за рахунокцих активів;

– перевищення поточних активів над поточними пасивами забезпечує резервний запас для компенсації збитків, які може зазнати підприємство під часрозміщення й ліквідації всіх поточних активів, крім готівки. Чим більша величина резервного запасу, тим менший ризик кредиторів щодо можливого неповернення заборгованості. Таким чином, коефіцієнт загальної ліквідності визначає межу безпеки для покриття будь-якого можливого зниження ринкової вартості поточних активів;

– він характеризує резерв ліквідних коштів, що перевищує поточні зобов'язання, межу безпеки для компенсації невизначеності й випадкових порушень, об'єктом яких є потоки коштів на підприємстві. До таких непередбачуваних порушень роботи можна віднести різке зниження попиту, надзвичайно високі збитки та ін. Ці порушення можуть тимчасово й зненацька призупинити або скоротити приплив коштів.

У зв’язку з зазначеними вище чинниками саме коефіцієнт покриття обрано нами за основу формування оптимальної структури оборотних активів.

Проте нормативні значення даного коефіцієнта суттєво відрізняються у працях різних авторів. Відповідно до методики Л.Т. Гиляровської, значення коефіцієнта поточної ліквідності є нормативним у межах від 1 до 2.

За методикою М. Н. Крейніної, нормальний рівень коефіцієнта поточної ліквідності знаходиться у межах від 1,5 до 3 [40].

Отже нормативні значення коефіцієнта покриття за методиками різних авторів суттєво різняться і знаходяться в межах від 1 до 3.

Для формування оптимальної структури оборотних активів необхідною умовою є підтримання значень коефіцієнтів платоспроможності на відповідному рівні. Оптимізація структури оборотних активів передбачає таке співвідношення елементів, яке зможе усунути проблеми з платоспроможністю за рекомендованими критеріями (нормативи). Оскільки для забезпечення нормальної платоспроможності підприємства значення коефіцієнтів критичної та абсолютної ліквідності повинні бути не менше 0,7 та 0,2 відповідно, то для визначення оптимальної структури оборотних активів необхідним є вирішення наступної системи рівнянь (3.1):

$$\begin{cases} Кn = \dfrac{ОА}{ПЗ} \\ \dfrac{ДЗ + ГК}{ПЗ} = 0{,}7 \\ \dfrac{ГК}{ПЗ} = 0{,}2 \\ dГК = \dfrac{ГК}{ОА} \end{cases} \qquad (3.1)$$

де Кn – коефіцієнт покриття;

ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов’язання;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

ГК – грошові кошти та поточні фінансові інвестиції;

dДЗ – питома вага дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних активів;

*d*ГК – питома вага грошових коштів та короткострокових фінансових інвестицій у загальній сумі оборотних активів.

Після деяких перетворень система (3.1) буде мати вигляд (3.2):

$$\begin{cases} \text{ПЗ} = \dfrac{\text{ОА}}{\text{К}n} \\ \dfrac{\text{ДЗ} + \text{ГК}}{\text{ПЗ}} = 0{,}7 \\ \dfrac{\text{ГК}}{\text{ПЗ}} = 0{,}2 \\ d\text{ДЗ} = \text{ДЗ} \times \text{ОА} \\ d\text{ГК} = \text{ГК} \times \text{ОА} \end{cases} \tag{3.2}$$

Оскільки *d*ДЗ×ОА, ГК=*d*ГК×ОА, а ПЗ=ОА/Кn, то після виконання відповідних підстановок система рівнянь матиме такий вигляд:

$$\begin{cases} \dfrac{d\text{ДЗ} \times \text{ОА} + \text{dГК} \times \text{ОА}}{\left(\dfrac{\text{ОА}}{\text{К}n}\right)} = 0{,}7 \\ \dfrac{\text{dГК} \times \text{ОА}}{\left(\dfrac{\text{ОА}}{\text{К}n}\right)} = 0{,}2 \end{cases} \tag{3.3}$$

Для того, щоб отримати необхідні результати виконуємо низку перетворень. У результаті розв’язку системи рівнянь (3.1) отримуємо необхідні результати (3.43.):

$$\begin{cases} d\text{ДЗ} = \dfrac{0{,}5}{Kn}, \\ d\text{ГК} = \dfrac{0{,}2}{Kn}. \end{cases} \tag{3.4}$$

Отже, структура оборотних активів має вигляд (3.5)

$$d\text{З} + d\text{ГК} + d\text{ДЗ} = 100\% \tag{3.5}$$

де *d*З – питома вага запасів у загальній сумі оборотних активів;

*d*ГК – питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій

у загальній сумі оборотних активів;

*d*ДЗ – питома вага дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних активів.

Отже, доцільним буде розрахувати раціональну структуру оборотних активів підприємства, за якої підприємство є платоспроможним.

Розрахуємо оптимальну структуру оборотних активів для наступних значень коефіцієнта покриття: Кп=1; Кп=1,5; Кп=2; Кп=2,5; Кп=3.

Результати розрахунків раціональної структури для різних значень коефіцієнтів поточної ліквідності відображено у табл. 3.1.

Після розрахунку длякожного варіанта коефіцієнта покриття відповідної раціональної структури оборотних активів слід зазначити, що чим більше значення коефіцієнта покриття, тим меншою є частка найбільш ліквідних оборотних активів, а саме –грошових коштів, і, відповідно, більшою стає частка найменш ліквідних оборотних активів, тобто запасів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1– Оптимальна структура поточних активів для різних нормативних значень коефіцієнта покриття

Показник	Значення коефіцієнта покриття (*Кп*)				
	Кп=1	*Кп=1,5*	*Кп=2*	*Кп=2,5*	*Кп=3*
Частка запасів у структурі оборотних активів, %	30	54	65	72	76
Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, %	50	33	25	20	17
Частка грошових коштів та поточних фінансових інвестицій у структурі оборотних активів, %	20	13	10	8	7
Разом	100	100	100	100	100

- визначення тривалості операційного та фінансового циклів за кожним із визначених варіантів структури оборотних активів;

- вибір найбільш раціонального варіанта оптимального

співвідношення структурних елементів оборотних активів на основі проведених розрахунків. Вибір оптимального варіанта повинен бути обґрунтовано за допомогоюрозрахунку нормального коефіцієнта покриття для обраного підприємства зурахуванням специфіки його діяльності;

- порівняння фактичної структури оборотних активів із оптимальною для даного підприємства. Окреслення результатів оптимізації структури передбачаєпорівняння оптимальних значень обсягу, структури, коефіцієнтів оборотності, тривалості обороту, тривалості операційного та фінансового циклів, рентабельності з фактичними, що було зафіксовано в певний період на підприємстві.

Визначення раціональної структури та обсягу оборотних активів підприємства пропонуємо здійснювати у такій послідовності:

- визначення оптимального складу та обсягу оборотних активів для підприємства для різних нормативних значень коефіцієнта покриття, а саме для *Кп*=1; *Кп*=1,5; *Кп*=2; *Кп*=2,5; *Кп*=3.
- проведення аналізу оборотності оборотних активів, а також окремих їх елементів шляхом розрахунку коефіцієнтів оборотності та тривалості обороту для кожного з визначених варіантів структури;

3.2 Розробка кредитної політики підприємства

Дослідженню елементів кредитної політики присвячені праці таких вчених К. Агєєвої [41], М. Білик [1], Ю. Брігхема [7], І. Бланка [6] та інших.

Дослідження свідчать, що розробка і реалізація кредитної політики на підприємствах є обов’язковою умовою ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Кредитна політика – це правила, стандарти і економічні механізми співробітництва з підприємствами-покупцями, спрямовані на збільшення обсягу продажу і мінімізацію ризику неповернення грошових коштів за реалізовану продукцію.

З метою забезпечення конкурентоспроможності та привабливості товару, що продається в сучасній практиці реалізація товарів у кредит (з відстрочкою платежу) отримала широкий розвиток. У процесі формування принципів кредитної політики по відношенню до покупців товарів вирішуються два основних питання:

– в яких формах здійснювати реалізацію товарів у кредит;

– який тип кредитної політики варто обрати організації.

Встановлено, що розробка кредитної політики на підприємствах повинна включати такі етапи:

1. Визначення терміну надання кредиту.
2. Розрахунок рівня знижок за дострокову оплату.
3. Обґрунтування норм кредитоспроможності і встановлення рейтингу підприємств-покупців.
4. Прийняття рішення про надання кредиту.
5. Проведення аналізу і контролю за справлянням боргів.
6. Оцінка ефективності кредитної політики.
7. Розробка умов мотивації персоналу.

Етап 1. Визначення терміну надання кредиту.

Критерієм встановлення періоду кредитування є така умова:

$$(ВР_н\text{-}ВР_с) \times Р_р > (Дз_с – Дз_н) \times Ав, \quad (3.6)$$

де $ВР_с$ – щорічний обсяг продажу в кредит до зміни періоду кредитування;

$ВР_н$ – виручка від нового продажу;

$Р_р$ − рентабельність реалізації продукції;

$Дз_с$ – старий коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

$Дз_н$ – новий коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

Ав – альтернативні витрати.

Розрахунок показників рентабельності і необхідної доходності інвестицій при оцінці доцільності зміни терміну кредитування виконується в такій послідовності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Алгоритм розрахунку ефективності кредитної політики підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку
Прибуток від додаткового обсягу продажу ($П_д$)	$П_д = ВР \times Р_р$
Додаткова дебіторська заборгованість, пов'язана з новим продажем (ΔДЗ)	$\Delta ДЗ = \Delta ВР / К_{дзн}$
Інвестиції в ΔДЗ ($І_{дзн}$)	$І_{дзн} = В_{зм}/Ц \times \Delta ДЗ$
Рівень дебіторської заборгованості до зміни терміну кредитування ($ДЗ_с$)	$ДЗ_с = ВР_с / К_{дзс}$
Новий рівень дебіторської заборгованості ($ДЗ_н$)	$ДЗ_н = ВР_с / К_{дзн}$
Інвестиції в додаткову дебіторську заборгованість, зв'язану з початковим обсягом продажу ($І_{дзп}$)	$І_{дзп} = ДЗ_н - ДЗ_с$
Загальні інвестиції в додаткову дебіторську заборгованість ($І_з$)	$І_з = І_{дзп} + І_{дзн}$
Необхідний прибуток додаткових інвестицій (до оподаткування) ($П_{\Delta і}$)	$П_{\Delta і} = А_в \times І_{дзп}$
Прибуток (збиток) від зміни періоду кредитування ($П_{пк}$)	$П_{пк} = П_д - П_{\Delta і}$
Де ВР – приріст виручки від реалізації у зв'язку з пом'якшенням кредитної політики; $ВР_с$ – щорічний обсяг продажу в кредит; $Р_р$ – рентабельність реалізації продукції; ΔДЗ – приріст дебіторської заборгованості; $К_{дзс}$ – старий коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; $К_{дзн}$ – новий коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; Ц – ціна одиниці продукції; $В_{зм}$ – змінні витрати на одиницю продукції; $А_в$ – альтернативні витрати.	

Нижче на прикладі ПАТ «Київський вітамінний завод» подано послідовність розрахунку терміну кредитування. Вихідна інформація така:

1. Щорічна сума продажу товарів у кредит	90 млн. грн.
2. Середній період інкасації дебіторської заборгованості	30 днів
3. Продаж здійснюється на умовах	«нетто 30» без знижки
4. Пропоновані умови продажу	«нетто 45» без знижки
5. Рентабельність реалізації продукції	25%
6. Новий середній період інкасації дебіторської заборгованості	45 днів
7. Змінні витрати (витрати на виробництво, зберігання запасів, адміністративні витрати фінансового відділу тощо), у відсотках до обсягу реалізації	70%
8. Альтернативні витрати підприємства, зв'язані з одержанням і управлінням дебіторською заборгованістю	20%

Експертними розрахунками встановлено, що таке пом'якшення кредитної політики призведе до зростання виручки від реалізації на 12 млн. грн.

Підставляючи відомі дані у формули, подані в табл. 3.2, одержимо:

$П_д$ = 12 млн. грн.×0,25 = 3 млн. грн.

ΔДЗ = 12 млн. грн. / 102 млн. грн. /360 :45 = 1,5 млн. грн.

$І_{дзн}$ = 0,7×1,5 млн. грн. = 1,05 млн. грн.

$ДЗ_с$ = 90 млн. грн / 360:30 = 7,5 млн. грн.

$ДЗ_н$ = 90 млн. грн. /360:45 = 11,25 млн.грн.

$І_{дзп}$= 11,25 млн.грн. – 7,5 млн. грн. = 3,75 млн. грн.

$І_з$ = 1,05 млн.грн. = 3,75 млн. грн. = 4,8 млн. грн.

$П_{Δі}$ = 0,20×3,75 млн. грн. = 0,75 млн. грн.

$П_{пк}$ = 3 млн. грн. – 0,75 млн. грн. = 2,25 млн. грн.

Отже, прибуток від додаткового продажу ліків перевищує прибуток на основі необхідної доходності інвестицій в додаткову дебіторську заборгованість

на 2,25 млн. грн., тому збільшення періоду кредитування з 30 до 45 днів необхідно вважати правильною зміною кредитної політики.

Етап 2. Розрахунок рівня знижки за дострокову оплату.

Критерієм надання знижки є така умова:

$$\Delta ДЗ \times А_в > З_н \times П \times ВР_с, \quad (3.7)$$

де $\Delta ДЗ$ – зменшення суми дебіторської заборгованості в результаті більш ранньої оплати;

$А_в$ − альтернативні витрати;

$З_н$ − відсоток знижки;

П – відсоток покупців, що бажають купувати продукцію зі знижкою;

$ВР_с$ – щорічний обсяг продажу в кредит.

Розрахунок економії та витрат при оцінці доцільності зміни знижки за ранні платежі виконується в такій послідовності (табл.3.3).

Таблиця 3.3 – Алгоритм розрахунку ефективності надання знижки за ранні платежі

Показник	Алгоритм розрахунку
Рівень дебіторської заборгованості до зміни знижки за ранні платежі ($ДЗ_с$)	$ДЗ_с = ВР_с' / К_{дзс}$
Рівень дебіторської заборгованості після введення знижки за ранні платежі ($ДЗ_н$)	$ДЗ_н = ВР_н' / К_{дзн}$
Зменшення інвестицій в дебіторську заборгованість ($\Delta I_{дз}$)	$\Delta I_{дз} = ДЗ_с - ДЗ_н$
Витрати на введення знижки за ранні платежі ($В_з$)	$В_з = З_ц \times П_п \times ВР_с$
Сума економії від зменшення дебіторської заборгованості після надання знижки за ранні платежі ($Е_{дз}$)	$Е_{дз} = А_в \times \Delta I_{дз}$
Де $ВР'_с$ – щорічний обсяг продажу в кредит до зміни знижки за ранні платежі; $ВР'_н$ - щорічний обсяг продажу в кредит після введення знижки; $З_ц$ – знижка до ціни; $П_п$ – питома вага покупців, що бажають одержати знижку; $Е_{дз}'$ – сума економії від зменшення дебіторської заборгованості після надання знижки.	

Вихідна інформація для розрахунків така:

1. Щорічна сума продажу товарів в кредит	90 млн. грн.
2. Середній період інкасації дебіторської заборгованості	60 днів
3. Продаж здійснюється на умовах	«нетто 60» без знижки
4. Пропоновані умови продажу	«2/10, нетто 45»
5. Новий середній період інкасації дебіторської заборгованості	30 днів
6. Покупці, що користуються знижкою (обсяг закупівель)	60 %
7. Альтернативні витрати підприємства, зв'язані з одержанням і управлінням дебіторською заборгованістю	20 %

Рівень дебіторської заборгованості до зміни знижки за ранні платежі дорівнює 15 млн. грн. (90 млн. грн. / 360 : 60 днів), а після введення знижки складе 7,5 млн. грн. (90 млн. грн. / 360 :30). Тобто скорочення інвестицій в дебіторську заборгованість для підприємства складе 7,5 млн. грн. (15 млн. грн. – 7,5 млн. грн.).

При зміні існуючих умов на «2/10, нетто 45» середній період стягнення заборгованості може бути зменшений до одного місяця. Альтернативні витрати введення знижки для підприємства складуть 1,08 млн. грн. (0,02 × 0,60 × 90 млн. грн.) щорічно. Економія з врахуванням альтернативних витрат від зменшення дебіторської заборгованості дорівнює 1,5 млн. грн. (0,20 ×7,5 млн. грн.). Отже, 2 %-а знижка є вигідною для підприємства.

Етап 3. Обґрунтування норм кредитоспроможності і встановлення рейтингу підприємств-покупців. Норми кредитоспроможності визначають мінімально прийнятну надійність підприємства при видачі йому комерційного кредиту. Критерії визначення кредитоспроможності тут вужчі і ліберальніші у порівнянні з банківськими. Тому для її оцінки достатньо аналізу показників фінансової звітності підприємств-покупців.

Етап 4. Прийняття рішення про надання кредиту є досить відповідальним. При цьому доцільно проаналізувати дві практичні ситуації:

1) якщо не існує ймовірності повторного замовлення;

2) якщо існує ймовірність повторного замовлення.

У першій ситуації можливі два варіанти дій: відмовити або надати кредит. При відмовленні надати кредит не буде ні прибутку, ні збитку. При наданні кредиту існує ймовірність того, що покупець сплатить (i). Якщо покупець сплатить, то одержується додаткова виручка (ДВР) і необхідно здійснювати додаткові затрати (ДЗ). Чистий дохід дорівнює приведеній вартості (PV) величини (ДВР – ДЗ). При цьому існує ймовірність невиконання зобов'язань покупцем (1- i), що призведе до додаткових витрат.

Кредит можливо надавати, коли очікуваний від цього прибуток перевищує очікуваний зиск від відмовлення в кредиті, а саме:

$$i \times (ДВР - ДЗ) / (1 + r)^{rt/12} > (1 - i) \times ДВ / (1 + r)^{rt/12}, \qquad (3.8)$$

де r – ставка дисконтування;

t – термін надання кредиту, міс.;

12 – кількість місяців у році.

Наприклад, від кожного продажу ПАТ «Київський вітамінний завод» одержує виручку, приведена вартість якої дорівнює 320 тис. грн., і несе витрати з приведеною вартістю 260 тис. грн. Тоді очікуваний прибуток підприємства, якщо воно надасть кредит, буде дорівнювати: $i \times (320\text{-}260) – (1 – i) \times 260$.

Якщо ймовірність сплати складає 81,25%, то ПАТ «Київський вітамінний завод» може розраховувати на беззбитковість кредиту:

Очікуваний прибуток = $0{,}8125 \times (320\text{-}260) – (1 – 0{,}8125) \times 260 = 0$.

Отже, політикою ПАТ «Київський вітамінний завод» повинно бути надання кредиту, коли ймовірність сплати перевищує 81,25 %.

Однією з причин пропонування кредиту є те, що це дозволяє одержати надійного партнера і постійного покупця. Наприклад, ПАТ «Київський

вітамінний завод» одержав заявку на надання комерційного кредиту новому покупцю. Встановлено, що ймовірність сплати не перевищує 80 %. У випадку надання кредиту очікуваний прибуток від цього замовлення буде дорівнювати:

$i_1 \times PV\ (ДВР - ДЗ) - (1 - i_1) \times PV\ ДЗ = 0{,}80 \times 60 - 0{,}20 \times 260 = -4$ тис. грн.

Отже, необхідно відмовити у наданні кредиту. Таке рішення є правильним, коли не враховується ймовірність повторного замовлення. Проте, коли покупець прийме рішення про замовлення перший рік, то, як свідчить практика, існує велика ймовірність (95 %), що у наступному році від нього надійде повторне замовлення. Очікуваний прибуток від такого замовлення складе:

$i_2 \times PV\ (ДВР - ДЗ) - (1 - i_2) \times PV\ ДЗ = 0{,}95 \times 60 - 0{,}05 \times 260 = 44$ тис. грн.

Таким чином, загальний очікуваний прибуток від надання кредиту дорівнює підсумку очікуваного прибутку від першого замовлення і приведеній вартості очікуваного прибутку від повторного замовлення. Це свідчить про необхідність формування ефективної кредитної політики підприємств з метою одержання надійних і постійних покупців.

Етап 5. Проведення аналізу і контролю за справлянням боргів. При оцінці суми наданого комерційного кредиту важливим джерелом інформації є відомості про дебіторську заборгованість. Залишок дебіторської заборгованості формується під впливом термінів і структури платежів і може бути поданий таким чином:

$$ДЗ_t = ДЗ_{t-1} + ДЗ_t^1 - ДЗ_t^0, \qquad (3.9)$$

де $ДЗ_t$ – поточний залишок дебіторської заборгованості;

$ДЗ_{t-1}$ – дебіторська заборгованість, що сформувалася у попередньому періоді;

$ДЗ_t^1$ – дебіторська заборгованість, що сформувалася у поточному періоді;

$ДЗ_t^0$ – дебіторська заборгованість, що погашена у поточному періоді.

Важливим показником, що використовується в практиці аналізу дебіторської заборгованості є динаміка її оборотності. Проте цей показник, який розраховується за даними фінансової звітності, має суттєвий недолік: залежить

від зміни рівня реалізації продукції, навіть тоді, коли платіжна поведінка клієнтів залишається без змін.

Наприклад, протягом січня ПАТ «Київський вітамінний завод» виконало продаж на суму 3,0 млн. грн. 36 % клієнтів оплатять за товар протягом місяця.

Залишок дебіторської заборгованості на кінець січня складе (1-0,36)×3,0 млн. грн. = 1,92 млн. грн.

До кінця лютого 68 % (36 %+32 %) покупців сплатять січневий продаж і, крім того буде сплачено 36 % лютневого продажу.

Отже, залишок дебіторської заборгованості до кінця лютого складе (1-0,68) ×3,0 млн. грн. + +(1-0,36) ×3,5 млн. грн. = 3,2 млн. грн.

До кінця березня буде сплачено 88 % (36 % + 32 % + 20 %) січневого продажу, 68 % (36 % + 32%) лютневого і 36 % березневого, а залишок дебіторської заборгованості складе (1 – 0,88) ×3 млн. грн. + (1 – 0,68) × 3,5 млн. грн. + (1-0,36) × 3,1 млн. грн. = 3,46 млн. грн.

За такою ж методикою розраховуються залишки дебіторської заборгованості за інші місяці (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Рівень і оборотність дебіторської заборгованості по ПАТ «Київський вітамінний завод»

Період, днів	Виручка від реалізації в кредит, млн. грн.	Дебіторська заборгованість, млн. грн.	Оборотність дебіторської заборгованості, днів	
			квартальні дані	кумулятивні дані
0-30	3,9	2,50	33,1	33,1
31-60	4,0	3,81		
61-90	4,3	4,49		
91-120	4,2	4,59	37,1	43,9
121-150	5,8	5,57		
151-180	7,7	7,29		
181-210	7,2	7,77	31,1	37,0
211-240	6,3	7,25		
241-270	6,1	6,78		
271-300	5,5	6,23	31,7	30,1
301-330	4,9	5,63		
331-360	5,0	5,43		

Дані табл. 3.4 свідчать про те, що збільшення щомісячної реалізації сприяє зростанню періоду інкасації дебіторської заборгованості, а зменшення щомісячних обсягів реалізації знижує аналізований показник, хоча ніяких змін платіжної поведінки покупців не було.

Для виправлення цього недоліку необхідно розраховувати і використовувати в якості інструменту контролю дебіторської заборгованості її питому вагу в обсязі реалізованої продукції. Розрахунок виконується у такій послідовності. З загальної суми боргу на кінець кварталу виділяється заборгованість, що сформована у кожному місяці кварталу.

Потім помісячно розраховується частка непогашеної дебіторської заборгованості до обсягу реалізації даного місяця. Так, до кінця першого кварталу від січневої реалізації на суму 3 млн. грн. залишилися несплаченими 0,36 млн. грн. (12 %), 32 % від лютневої реалізації і 64 % від березневої. Таким же чином здійснюються розрахунки і за інші квартали (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Щомісячне формування залишків дебіторської заборгованості по ПАТ «Київський вітамінний завод»

Період, днів	Виручка від реалізації, млн.грн.	Дебіторська заборгованість, що виникла у даному періоді	
		млн. грн.	%
0-30	3,9	0,47	12
31-60	4,0	1,28	32
61-90	4,3	2,75	64
I квартал	×	4,50	108
91-120	4,2	0,50	12
121-150	5,8	2,02	32
151-180	7,7	4,93	64
II квартал	×	7,45	108
181-210	7,2	0,86	12
211-240	6,3	2,02	32
241-270	6,1	3,90	64
III квартал	×	6,78	108
271-300	5,5	0,66	12
301-330	4,9	1,57	32
331-360	5,0	3,2	64
IV квартал	×	5,43	108

Дані табл. 3.5 свідчать про те, що платіжна дисципліна покупців ПАТ «Київський вітамінний завод» протягом року не змінювалась.

Отже, використання такого підходу сприяє кращому контролю дебіторської заборгованості на підприємствах, оскільки дозволяє уникнути впливу коливань обсягів реалізації продукції і є інструментом відслідковування платіжної поведінки покупців і прогнозування суми їх боргів.

Етап 6. Оцінка ефективності кредитної політики. За своєю суттю кредитна політика може бути : консервативною, помірною і агресивною [43].

Приріст величини дебіторської заборгованості при наданні відстрочки платежу (ΔI) розраховується за такою формулою [44, с. 389]:

$$\Delta I = [(DSO_N - DSO_0) \times (S_N / 360)] + V[(DSO_0 \times (S_N - S_0) / 360], \quad (3.10)$$

де DSO_0 – оборотність дебіторської заборгованості у днях до зміни кредитної політики;

DSO_N – оборотність дебіторської заборгованості у днях після зміни кредитної політики;

S_0 – поточний валовий обсяг реалізації;

S_N – прогнозований обсяг реалізації після зміни кредитної політики;

V – змінні витрати у відсотках до валового обсягу реалізації (витрати на виробництво, на зберігання запасів, витрати кредитного відділу тощо).

Приріст прибутку (ΔP) за рахунок збільшення періоду кредитування розраховується за такою формулою [44, с. 389]:

$$\Delta P = (S_N - S_0) \times (1 - V) - k \times \Delta I - (B_N \times S_N - B_0 \times S_0) - (D_N \times S_N \times P_N - D_0 \times S_0 \times P_0), \quad (3.11)$$

де k – ціна інвестицій в дебіторську заборгованість;

B_0 – середній обсяг безнадійних боргів при поточному обсязі реалізації у відсотках від валового обсягу реалізації;

B_N – середній обсяг безнадійних боргів при новому обсязі реалізації у відсотках від нового валового обсягу реалізації;

P_0 – частина обсягу реалізації зі знижкою у валовому обсязі реалізації до зміни кредитної політики (%);

P_N – частина обсягу реалізації зі знижкою у валовому обсязі реалізації після зміни кредитної політики (%);

D_0 – поточний відсоток торговельної знижки (до зміни кредитної політики);

D_N – прогнозований відсоток торговельної знижки (після зміни кредитної політики);

Етап 7. Розробка умов мотивації персоналу.

Ми вважаємо, що критерієм оцінки ефективності кредитної політики є питома вага суми дебіторської заборгованості, що виникла у даному місяці, у виручці від реалізації продукції за цей же місяць. Доцільність такого підходу для оцінки ефективності кредитної політики підприємства обґрунтовано в даній роботі вище.

За точку відліку можна взяти вказаний вище показник, що фактично сформувався на підприємстві у середньому за три останні роки. Наприклад, якщо питома вага величини дебіторської заборгованості у виручці від реалізації підприємства за вказаний період склала певний відсоток, то за зменшення його величини працівників відповідних служб заохочують, а за збільшення – застосовують економічні санкції. Для цього може бути використана відповідна шкала. Така шкала розроблена на прикладі ПАТ «Київський вітамінний завод» (табл. 3.6).

Розрахунки виконуються щомісяця і за їх результатами працівникам, які відповідають за реалізацію кредитної політики, виплачуються або премії, або здійснюються вирахування з суми посадового окладу.

Для контролю за надходженням грошових коштів від покупців доцільно використовувати таку таблицю (табл. 3.7).

Таблиця 3.6 – Шкала оцінки ефективності кредитної політики ПАТ «Київський вітамінний завод»

Дебіторська заборгованість, що виникла у даному місяці, % до виручки	До 10,0	10,1-15,0	15,1-20,0	20,1-24,9	25,0	25,1-30,0	30,1-35,0	35,1-40,0	Понад 40,0
Доплата до суми посадового окладу (+), вирахування з суми преміальних виплат (-), у %	+40	+30	+20	+10	0	-10	-20	-30	-40

Таблиця 3.7 – Розрахунок премій чи вирахувань за результати надходжень платежів від покупців по ПАТ «Київський вітамінний завод»

Місяці	Відвантажено продукції, млн. грн.	Сплачено за продукцію, млн. грн.	Дебіторська заборгованість, що виникла у даному місяці		Доплата до суми посадового окладу (+), вирахування з суми преміальних виплат (-), у %
			млн. грн.	%	
Січень	80	63	17	21,2	+5
Лютий	75	52	23	30,7	-10
Березень	65	48	17	26,2	-5
Квітень	80	66	14	17,5	+10
Травень	90	50	40	44,4	-30
Червень	100	79	21	21,0	+5
Липень	110	95	15	13,6	+20
Серпень	105	85	20	19,0	+10
Вересень	90	55	35	38,9	-20
Жовтень	85	60	25	29,4	-5
Листопад	110	95	15	13,6	+20
Грудень	100	75	25	25,0	0

Застосування такого підходу до мотивації персоналу буде сприяти розробці і реалізації ефективної кредитної політики. Фінансисти будуть планувати надходження грошових коштів від споживачів, бачити реальний стан боргів контрагентів, підвищити рівень ліквідності та фінансової стійкості машинобудівних підприємств. Співробітники відділу продажу будуть чітко знати, що вимагається від них, які завдання вони повинні ставити перед своїми

клієнтами.

Ми вважаємо, що кредитна політика повинна оформлюватися у вигляді Положення про кредитну політику підприємства і затверджуватися керівництвом суб'єкта господарювання.

Впровадження на ПАТ «Київський вітамінний завод» розробленої методики формування кредитної політики дозволить удосконалити управління дебіторською заборгованістю, підвищити ефективність використання оборотних активів.

Висновки до розділу 3

Напрямками удосконалення фінансового механізму механізм управління оборотними активами ПАТ «Київський вітамінний завод» є оптимізація структури оборотних активів. Яка базується на моделі і передбачає порівняння оптимальних значень обсягу, структури, коефіцієнтів оборотності, тривалості обороту, тривалості операційного та фінансового циклів, рентабельності з фактичними, що було зафіксовано в певний період на підприємстві.

ПАТ «Київський вітамінний завод» потрібно намагатися прийти до оптимальної структури оборотних активів, де переважає частка сфери виробництва, а не сфери обігу.

Для оптимізації рівня дебіторської заборгованості пропонується розроблювати і реалізовувати кредитну політики , яка повинна включати такі етапи:

1. Визначення терміну надання кредиту.
2. Розрахунок рівня знижок за дострокову оплату.
3. Обґрунтування норм кредитоспроможності і встановлення рейтингу підприємств-покупців.
4. Прийняття рішення про надання кредиту.
5. Проведення аналізу і контролю за справлянням боргів.
6. Оцінка ефективності кредитної політики.
7. Розробка умов мотивації персоналу.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведене теоретичне узагальнення та вирішення завдання, яке полягає у розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового механізму управління оборотними активами підприємства.

У ході дослідження теоретичних аспектів оборотних активів підприємства встановлено відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до їх визначення. На основі критичних поглядів учених щодо з'ясування сутності оборотних активів вважається доцільним використовувати наступні визначення:

- оборотні активи (кошти) – ресурси підприємства у вигляді виробничих оборотних фондів і фондів обігу, використання яких в господарській діяльності протягом одного року чи операційного циклу повинно забезпечувати безперервність планомірного процесу відтворення;
- оборотний капітал – частина капіталу підприємства у вартісному виразі, що обслуговує сферу виробництва та обігу, перебування якої у постійному русі повинно приводити до отримання економічних вигід у майбутньому.

Виявлено, що утворення та використання оборотних активів підприємств має свою специфіку, зумовлену організаційними та методологічними основами функціонування господарюючих суб'єктів.

Перша група класифікаційних ознак оборотних коштів, що визначає рівень їх організації, передбачає класифікацію оборотних активів за: сферою функціонування; елементами сфери виробництва; елементами сфери обігу; стадією кругообігу; принципом організації; ступенем використання; рівнем достатності; безперервністю та стабільністю споживання

Друга група ознак, що характеризує функціонування оборотних активів, включає наступні класифікаційні ознаки: вид діяльності підприємства; характер участі в операційному процесі; форма функціонування; період функціонування; місце функціонування; характер обслуговування діяльності;

строк функціонування.

До третьої групи класифікаційних ознак оборотних коштів, що визначає джерела формування оборотних коштів та вартість залучення таких джерел, було віднесено класифікацію за: джерелами формування; формою джерел формування; правом власності; характером джерел формування; ступенем інфляційної захищеності; вартістю внутрішнього формування; вартістю зовнішнього залучення оборотних коштів.

Четверта група ознак, яка характеризує рівень ефективності управління оборотними коштами, передбачає класифікацію оборотних коштів за: рівнем ліквідності, швидкістю обертання; рівнем прибутковості; ступенем ризику авансування; рівнем цінності; рівнем впливу на кінцевий результат; рівнем контролю.

Встановлено, що головною метою фінансового механізму управління оборотними активами підприємства є максимізація прибутку і забезпечення сталого розвитку підприємства. Це досягається через вирішення наступних завдань: аналізу структури оборотних активів та джерел і резервів їх формування, оцінки ефективності використання оборотних активів; удосконалення планування оборотних активів; забезпечення оптимальної величини оборотних активів відповідно до наявного економічного потенціалу підприємства; забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням оборотних активів підприємства.

Виявлено, що із завданням процесу формування та використання оборотного капіталу тісно пов’язані функції, здійснення яких забезпечить реалізацію поставлених завдань. До основних функцій формування та використання оборотних активів відносимо такі: функція аналізу та прогнозування; функція планування; функція організації; функція мотивації; функція контролю.

Для оцінювання ефективності фінансового механізму управління оборотними активами підприємства наведено цілу низку показників. Оцінювання оборотних активів за вищенаведеними показниками дозволить

визначити основні проблеми використання та формування оборотних активів підприємства та запропонувати, на основі розрахованих даних, шляхи підвищення ефективності їх використання.

У ході діагностики фінансового механізму правління оборотними активами ПАТ «Київський вітамінний завод» встановлено:

- сума залишків оборотних активів зросла на 384120 тис. грн або на 26,5 %. Це свідчить про позитивну динаміку формування оборотних коштів;

- - динаміка структури оборотних коштів коливається не суттєво, що свідчить про стабільність виробництва і реалізації продукції, хоча сама структура не оптимальна, так як питома вага сфери обігу занадто висока, але намітилася позитивна тенденція зміни даного показника;

- загалом відбулося покращення структури оборотних активів АТ «Київський вітамінний завод». Значно збільшилася частка оборотних активів задіяних у сфері виробництва з 395445 тис. грн до 635282 тис. грн або на 60%, щодо сфери обігу, то вона збільшилися з 1051623 до 1195906 тис. грн, або на 10 %. У сфері виробництва збільшилися всі елементи оборотних активів. У сфері обігу динаміка різна, збільшилися готова продукція, грошові кошти. Особливо позитивною динамікою є зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості з 37,1 до 17,2%.

- дебіторська заборгованість ПАТ «Київський вітамінний завод» зменшилася на 222735 тис. грн. Намітилися позитивні зміни у зміні структури дебіторської заборгованості, а саме дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги знизилися на 6,9 п.п. Але все одно залишається на високому рівні 73,4 %, як для виробничого підприємства це високий рівень і свідчить про недосконалу роботу з дебіторами;

- динаміка показника оборотності дебіторської заборгованості .має позитивний момент, а саме оборотність дебіторської заборгованості збільшилася з 5,65 до 9,8 рази, тобто майже у 2 рази.

- - у структурі джерел фінансування оборотних активів переважають власні кошти, що свідчить про незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

Так власні оборотні кошти збільшилися з 1172439 до 1412402 тис. грн, або на 20,5 %.

Щодо показників ефективності використання оборотних активів то, є певні негативні тенденції, були спричинені зростанням середніх залишків виробничих запасів, незавершеного виробництва і готової продукції і це перешкоджало зміцненню позитивної динаміки нарощування темпів оборотності товарно-матеріальних запасів.

Так, підприємство за аналізований період погіршило ефективність використання оборотних активів за показником терміну обороту оборотних активів. Даний показник збільшився на 42,7 дні, або на 24,5%. Це свідчить про необхідність збільшення витрат на фінансування оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності у 2022 році зменшився на 0,414 порівняно з 2022роком або на 19,7 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про зниження ефективності використання оборотних активів. Тобто протягом року оборотні активи проходять повний кругообіг 4,49 разів. Зниження коефіцієнта оборотності свідчить про те, що на підприємстві зменшується випуск продукції на 1 грн. оборотних коштів або що на цей же обсяг продукції вимагається витрачати більшу суму оборотних коштів.

Встановлено, що важливе значення для підвищення ефективності використання оборотних коштів має скорочення терміну оборотності оборотних коштів як у сфері виробництва, так і сфері обігу.

Як свідчать дані, термін обороту оборотних активів на ПАТ «Київський вітамінний завод» за 2021-2022 роки збільшився, як у сфері виробництва, так і у сфері обігу. І це є логічно, оскільки, коефіцієнт оборотності знизився на 19,7%.

Виявлено, що термін обороту оборотних активів у сфері виробництва збільшився на 58,1%, а у сфері обігу на 11,9 %. Тобто менеджменту підприємства слід звернути увагу на організацію товарно-матеріальних запасів підприємства і можливі варіанти їх оптимізації.

Для вирішення проблеми зниження ефективності використання оборотних активів підприємства пропонуємо, по-перше, оптимізувати їх структури згідно з

методики, яка реалізується у наступній послідовності;

- визначення оптимального складу та обсягу оборотних активів для підприємства для різних нормативних значень коефіцієнта покриття,.
- проведення аналізу оборотності оборотних активів;
- визначення тривалості операційного та фінансового циклів за кожним із визначених варіантів структури оборотних активів;
- вибір найбільш раціонального варіанта оптимального співвідношення структурних елементів оборотних активів на основі проведених розрахунків.;
- порівняння фактичної структури оборотних активів із оптимальною для даного підприємства. Окреслення результатів оптимізації структури передбачає порівняння оптимальних значень обсягу, структури, коефіцієнтів оборотності, тривалості обороту, тривалості операційного та фінансового циклів, рентабельності з фактичними, що було зафіксовано в певний період на підприємстві.

ПАТ «Київський вітамінний завод» потрібно намагатися прийти до оптимальної структури оборотних активів, де переважає частка сфери виробництва, а не сфери обігу.

Застосування даної методики дозволить покращити всі показники ефективності використання поточних активів. Зміна структури оборотних активів спричинить прискорення їх оборотності, і, тим самим, дозволить вивільнити зайві кошти з обороту. Раціоналізація структури оборотних активів дозволить оптимізувати тривалість операційного циклу та його складових

Виявлено, що розробка і реалізація кредитної політики на підприємствах є обов’язковою умовою ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Встановлено, що розробка кредитної політики на підприємствах повинна включати такі етапи:

8. Визначення терміну надання кредиту.
9. Розрахунок рівня знижок за дострокову оплату.
10. Обґрунтування норм кредитоспроможності і встановлення рейтингу підприємств-покупців.

11.Прийняття рішення про надання кредиту.

12.Проведення аналізу і контролю за справлянням боргів.

13.Оцінка ефективності кредитної політики.

14.Розробка умов мотивації персоналу.

Впровадження на ПАТ «Київський вітамінний завод» розробленої методики формування кредитної політики дозволить удосконалити управління дебіторською заборгованістю, підвищити ефективність використання оборотних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз. Київ : КНЕУ, 2015. 592 с.

2. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін. Фінанси підприємств / за ред. .М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с

3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Київ КНЕУ, 2011. 528 с.

4. Петленко Ю.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 298 с.

5. Азаренкова Г.М. Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств. Київ : Знання-Прес, 2012. 287 с.

6. Бланк И.А. Управление активами. Київ : Ника-Центр: Эльга, 2002. 720 с.

7. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту. Київ. Молодь, 1997. 1000 с.

8. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Б. Райан; пер. с англ. под ред. В. А. Микрюкова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.

9. Косова Т.Д., Роганова Г.О. Фінансовий механізм управління оборотними коштами підприємств : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2013. 232 с.

10. Носирєв О.О., Бабіч І. Є., Попова В. О. Формування механізму управління оборотним капіталом промислового підприємства у кризових умовах господарювання. *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки).* 2020. № 2. С. 93-97.

11. Блонська В. І. Вдосконалення системи управління оборотними коштами торговельного підприємства. *Наука й економіка*. 2010. № 3 (19). С. 122 –130.

12. Голубко А. І. Управління оборотними активами підприємства. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/-view/4521.

13. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними

активами. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179_31– 33.pdf.

14. Бодаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40-44.

15. Федорченко О. Є. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 60-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_21_14

16. Фінанси підприємств: підруч. / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.

17. Кузнецова С. А. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в умовах антикризового регулювання стану підприємств: монографія. Тернопіль : Тернопільська академія народного господарства, 2004. 256 с.

18. Круш П. В., Орлюк Ю. В. Теоретичні основи управління матеріальними запасами підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. № 14. 2017.

19. Пархоменко О.П. Оборотний капітал в умовах глобальних викликів: формування та використання. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. 216 с.

20. Душило А. А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства. *Регіональна економіка*, 2006. № 4, С. 24-30.

21. Жихарєва В. В., Онешко С. В., Гусаковська І. В. Підхід до оцінки ефективності використання оборотних активів підприємств портової діяльності розвиток методів управління та господарювання на транспорті. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*, 2018. № 3(64). С. 5 – 22.

22. Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посібник / Г. А. Семенов., В. З. Бугай, А. Г. Семенов, А. В. Бугай. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 432 с.

23. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. та ін. Київ : КНЕУ, 2005. 592 с.

24. Бугай А. В. Нормування як інструмент формування і підвищення ефективності використання оборотних активів. *Проблеми трансформації соціально-економічної системи в Україні. Збірник наукових праць.* Острог: Видавництво «Острозька академія», 2004. С.131-140.

25. Лиса О.В. Особливості нормування оборотних коштів за окремими їх елементами на промислових підприємствах. *Культура народов Причерноморья.* 2012. № 233. С. 61-64.

26. Деркач Т. А. Нормування оборотних засобів суб'єктів зберігання зерна *Агросвіт.* 2011. № 12. С. 65-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2011_12_12

27. Семенов Г. А., Бугай А. В., Європутова О. О. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств. Запоріжжя: КПУ. 2009. 364 с.

28. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 19 квітня 1993 р. №279 «Про нормативи запасів товарно-матеріальних цінностей державних підприємств і організацій та джерела їх покриття».

29. Типовий порядок визначення норм запасів товарно-матеріальних цінностей. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0070-93#Text

30. Демчук Л.А. Розуміння оборотних засобів в ринкових умовах. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. Київ : НАУ, вип. 23. 2000. С.154-158.

31. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств. Київ : ЦУЛ, 2002. 268 с.

32. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. — 328 с.

33. У. Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: пер. з англ. / Кяран Уолш. Київ : Наукова думка, 2001. 367 с.

34. Погореленко Н. П. Ефективність використання обігових коштів у виробничих запасах промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.06.01. «Економіка підприємства і організація виробництва». Харків, 1998. 18 с.

35. Довбня С. Б. Методичні особливості комплексної оцінки фінансового стану та економічних результатів підприємства. *Ефективна економіка.* № 3, 2015.

36. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 126-136.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2013_4_23.

37. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text

38. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз. Полтава : ПДАА. 2016. 430 с.

39. Швець Ю. О., Скворцова А. В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 13. С. 127 – 130.

40. Гросул В. А., Филипенко О. М. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* 2011. Вип. 2. С. 172-179

41. Агеева Е. И. Кредитная политика как инструмент управления дебиторской задолженностью. *Финансовый менеджмент*. 2004. №6. С. 22-33. – URL: http:www.finman.ru/articles/2004/6/

42. Брейли Р. Принципы корпоративных финасов / Р. Брейли , С. Майерс; пер. с англ. – М.: Олимп – Бизнес, 1997. – 1061 с.

43. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. *Бізнес Інформ.* 2014. № 2. С. 277-283. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_2_50

44. Кулакова С.Ю. Методологічні аспекти управління оборотними засобами підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2516

45. Єршова Н.Ю. Удосконалення методичного підходу до аналізу оборотних коштів як фактору ефективності діяльності промислового підприємства. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: темат. вип.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. 2012. № 45 (951). С. 37-46. URL: https://core.ac.uk/ download/pdf/159818823.pdf

46. Павленко О.П. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *Молодий вчений.* 2017. № 10. С. 981-984. URL:

http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/221.pdf

47. Велкова І.Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2013. Вип. 1. С. 46-51. URL: http://nbuv. gov. ua/ UJRN/ Vsed_2013_1_8

48. Пархоменко О.С. Должикова Ю.Р. Аналіз використання оборотних активів на машинобудівних підприємствах України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 546-549. URL: http://global-national.in.ua/archive/5-015/113.pdf

49. Пильнов Д.О. Формування системи контролю запасів на суднах водного транспорту з метою дотримання фінансової стійкості. *Ефективна економіка.* 2013. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2194

50. Фінансові аспекти діагностики економічної безпеки підприємств портової галузі: монографія / Л.В. Ширяєва, Л.П. Чиж, О.І. Шумлянська та ін. / Під заг. ред. Л.В. Ширяєвої. Одеса : Інтерпринт, 2015. 174 с.

51. Аналіз фінансової звітності (практикум): Навч. посіб. / М.М. Марченко, Л.В. Ширяєва, Л.П. Чиж, Н.В. Хотєєва, С.В. Онешко / Під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.В. Ширяєвої; Одес. нац. мор. у-т. Одеса: Інтерпринт, 2017. 142 с.

52. Онешко С.В. Використання методики інтегрально-бальної оцінки фінансової стійкості в морських портах. *Стратегії розвитку транспортного комплексу України: виклики та можливість: ІІ Всеукраїнська наук.-практ. конф. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень*. – 19-20 червня. 2012. С. 124-125

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звеернення: 19.11.2019).

54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 19.11.2019).

55. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність

в Україні: Закон України від 11.07.2001 р. № 2658–III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2658-14 (дата звернення: 19.11.2023).

56. Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.1997 р. №168/9. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 19.11.2019).

57. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон України від 21.12.2000 р. № 2181 – III. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2181-14 (дата звернення: 19.11.2023).

58. Про цінні папери та фондову біржу: Закон України від 18.06.1991 р. № 1201-XII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15 (дата звернення: 19.11.2023).

59. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу. Київ: ПУЛ. 2008. 430 с.

60. Річні звіти щодо діяльності ПАТ «Київський вітамінний завод». URL : https://www.vitamin.com.ua/ua/information/report/.

61. Дехтяр Н.А, Дейнека О.В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління.* 2018. № 1. С. 290 – 296.

62. Долгоруков Ю.А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 103 – 105.

63. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. №1. 2018. С. 75 – 80.

64. Ващенко Н. В. Створення ефективної системи управління оборотними активами підприємства на основі діагностичного інструментарію. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. С. 260 – 265.

65. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: НУХТ, 2014. 320 с.

66. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

67. Фінансовий менеджмент : підручник / за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

68. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 512 с.

69. Грабовецький Б.Є., Шварц І.В. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с

70. Shapiro A. C., Balbirer Sh. B. Modern corporate finance: A Multidisciplinary Approach to Value Creation. *Business and economics journal*. 2000. № 5. P. 545 – 550.

71. Amarjit G. A. Relationship between working capital management and profitability: evidence from the United States. *Business and economics journal*. № 10. P. 1 – 9.

72. Alexander D. A., Britton A. A., Jorisen A. B. International financial reporting and analysis. Cengage Learning EMEA. 2009. 894 p.

73. Laziridis I. K., Tryfonidis D. I. The relationship between working capital management and profitability of listed companies in the Athens Stock Exchange. *Journal of Financial Management and Analysis*. 2006. № 19. P. 1 – 12.

74. Palepu K. G., Paul M. H., Business analysis and valuation. Second edition Cengage Learning EMEA. 2010. 761 p.

75. Santoro D. A. Managing working capital in the new economic envoroment. *IBM global business services*. 2011. № 16. P. 16 – 21.

Додаток А

Баланс ПАТ «Київський вітамінний завод» на 31.12.2021

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)	2021
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ
Територія	Україна м.Київ	за КАТОТТГ
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КОПФГ
Вид економічної діяльності	Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів	за КВЕД
Середня кількість працівників [2]	922	
Адреса, телефон	вулиця Копилівська, буд. 38, м. КИЇВ, 04073	4610335

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	11 136	12 619
первісна вартість	1001	20 771	26 762
накопичена амортизація	1002	9 635	14 143
Незавершені капітальні інвестиції	1005	21 693	71 955
Основні засоби	1010	513 876	430 591
первісна вартість	1011	827 614	874 100
знос	1012	313 738	443 509
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**546 705**	**515 165**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	648 909	840 557
виробничі запаси	1101	419 848	355 471
незавершене виробництво	1102	48 920	38 897
готова продукція	1103	168 890	438 069
товари	1104	11 251	8 120
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	452 087	431 525
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	27 429	53 803
з бюджетом	1135	27 519	47 554
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 660	4 602
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	66 708	67 952
готівка	1166	6	3
рахунки в банках	1167	66 701	67 948
Витрати майбутніх періодів	1170	942	1 097
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження Додатку А

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	35	-
Усього за розділом II	**1195**	**1 228 289**	**1 447 090**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**19**	**-**
Баланс	**1300**	**1 775 013**	**1 962 255**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15 368	15 368
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	356 740	351 195
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 105 352	1 280 380
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**1 477 460**	**1 646 943**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	48 386	37 568
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4 151	3 119
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**52 537**	**40 687**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	147 915	184 052
розрахунками з бюджетом	1620	16 330	16 388
у тому числі з податку на прибуток	1621	14 321	15 076
розрахунками зі страхування	1625	2 075	4 246
розрахунками з оплати праці	1630	12 515	13 870
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	220	3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	60 924	47 555
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5 037	8 511
Усього за розділом III	**1695**	**245 016**	**274 625**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**-**	**-**
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**-**	**-**
Баланс	**1900**	**1 775 013**	**1 962 255**

ЕП Телявський Володимир Іванович
ЕП Павленко Тетяна Євгенівна

Керівник **Телявський Володимир Іванович**

Головний бухгалтер **Павленко Тетяна Євгенівна**

[1] Код класифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

[2] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток Б

Звіт про фінансові результати ПАТ «Київський вітамінний завод» на 31.12.2021

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2021	12	31
Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	35251822		

(найменування)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 037 919	2 564 341
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(1 647 270)	(1 311 520)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	1 390 649	1 252 821
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	8 528	19 889
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(101 578)	(106 181)
Витрати на збут	2150	(994 583)	(777 136)
Інші операційні витрати	2180	(96 598)	(108 768)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	206 418	280 625
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 741	1 357
Інші доходи	2240	1 180	791
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(1 389)	(4 372)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1 021)	(16 871)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження Додатку Б

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	206 929	261 530
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(38 663)	(52 996)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	168 266	208 534
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1 217	103 462
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	1 217	103 462
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	1 217	103 462
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	169 483	311 996

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 586 315	1 095 322
Витрати на оплату праці	2505	373 713	348 337
Відрахування на соціальні заходи	2510	74 318	65 043
Амортизація	2515	141 918	84 062
Інші операційні витрати	2520	663 765	710 841
Разом	**2550**	2 840 029	2 303 605

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	31364	31364
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	5 364,94070	6 648,83306
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП Телявський Володимир Іванович

ЕП Павленко Тетяна Євгенівна

Керівник Телявський Володимир Іванович

Головний бухгалтер Павленко Тетяна Євгенівна

Додаток В

Баланс ПАТ «Київський вітамінний завод» на 31.12.2022

до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)	2023
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ
Територія	Україна м.Київ	за КАТОТТГ
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КОПФГ 120
Вид економічної діяльності	Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів	за КВЕД 21.20
Середня кількість працівників [2]	877	
Адреса, телефон	вулиця Копилівська, буд. 38, м. КИЇВ, 04073	4610335

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	12 619	12 876
первісна вартість	1001	26 762	32 464
накопичена амортизація	1002	14 143	19 588
Незавершені капітальні інвестиції	1005	71 955	75 210
Основні засоби	1010	430 591	380 677
первісна вартість	1011	874 100	942 892
знос	1012	443 509	562 215
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**515 165**	**468 763**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	840 538	1 371 271
виробничі запаси	1101	355 451	565 269
незавершене виробництво	1102	38 897	64 516
готова продукція	1103	438 069	737 429
товари	1104	8 120	4 057
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	431 525	231 014
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	53 803	41 457
з бюджетом	1135	47 554	38 485
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 600	3 791
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	67 952	136 107
готівка	1166	3	4
рахунки в банках	1167	67 948	111 103
Витрати майбутніх періодів	1170	1 097	5 497
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження Додатку В

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	3 566
Усього за розділом II	**1195**	**1 447 069**	**1 831 188**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**-**	**-**
Баланс	**1300**	**1 962 234**	**2 299 951**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15 368	15 368
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	351 197	346 474
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 280 353	1 505 683
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**1 646 918**	**1 867 525**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	37 568	11 253
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3 119	2 387
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**40 687**	**13 640**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	184 056	268 804
розрахунками з бюджетом	1620	16 388	11 940
у тому числі з податку на прибуток	1621	15 076	8 343
розрахунками зі страхування	1625	4 246	3 162
розрахунками з оплати праці	1630	13 870	15 640
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3	716
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	47 555	114 510
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	8 511	4 014
Усього за розділом III	**1695**	**274 629**	**418 786**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**-**	**-**
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**-**	**-**
Баланс	**1900**	**1 962 234**	**2 299 951**

Керівник ЕП Телявський Володимир Іванович — **Телявський Володимир Іванович**

Головний бухгалтер ЕП Павленко Тетяна Євгенівна — **Павленко Тетяна Євгенівна**

1 Кодифікація адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток Г

Звіт про фінансові результати ПАТ «Київський вітамінний завод» на 31.12.2022

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	35251822		

(найменування)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за Рік 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 086 842	3 037 919
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(1 632 581)	(1 647 270)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	1 454 261	1 390 649
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	40 395	8 528
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(131 120)	(101 578)
Витрати на збут	2150	(862 490)	(994 583)
Інші операційні витрати	2180	(199 657)	(96 598)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	301 389	206 418
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	5 843	1 741
Інші доходи	2240	2 117	1 180
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(3 726)	(1 389)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(30 134)	(1 021)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження Додатку Г

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	275 489	206 929
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(55 918)	(38 663)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	219 571	168 266
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1 036	1 217
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	1 036	1 217
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	1 036	1 217
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	220 607	169 483

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 684 683	1 586 315
Витрати на оплату праці	2505	394 499	373 713
Відрахування на соціальні заходи	2510	76 021	74 318
Амортизація	2515	131 175	141 918
Інші операційні витрати	2520	539 470	663 765
Разом	**2550**	2 825 848	2 840 029

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	31364	31364
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	7 000,73332	5 364,94070
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП Телявський Володимир Іванович

Керівник _____ Телявський Володимир Іванович

ЕП Павленко Тетяна Євгенівна

Головний бухгалтер _____ Павленко Тетяна Євгенівна